Gözde ALKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2026-ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

HEMŞİRELİK BAKIMINDA HASTA ONURU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARIN VOSVİEWER VE R BİBLİOSHİNY İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Gözde ALKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2026-ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

HEMŞİRELİK BAKIMINDA HASTA ONURU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARIN VOSVİEWER VE R BİBLİOSHİNY İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Gözde ALKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. BANU TERZİ

"Kaynakça gösterilerek tezimden yararlanılabilir"

2026-ANTALYA

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma jürimiz tarafından Hemşirelik Anabilim Dalı Yoğun Bakım Hemşireliği Yüksek Lisans Programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 12/06/2026

İmza

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Banu Terzi
Akdeniz Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Ayla Tuzcu İnce
Akdeniz Üniversitesi

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Fatma Azizoğlu
Haliç Üniversitesi

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun ……/……./…….. tarih ve ……/…….. sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı beyan ederim.

Gözde ALKAN
İmza

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Banu Terzi
İmza

TEŞEKKÜR

Bu tezin planlanması, yürütülmesi ve yazımı aşamalarında değerli bilgi ve birikimleriyle beni yönlendiren, her türlü desteğini esirgemeyen Sayın Danışman Hocam **Doç. Dr. Banu TERZİ**'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerinden ötürü Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü yönetimine ve idari personeline teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmam süresince sundukları imkânlar ve akademik katkılarından dolayı çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak, hayatımın her anında olduğu gibi bu zorlu süreçte de sabırları, güvenleri ve maddi - manevi destekleriyle yanımda olan aileme ve dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gözde ALKAN

ANTALYA, 2026

ÖZET

Hemşirelik, bireylerin sağlık süreçlerinin yönetilmesinde temel bir rol oynamaktadır ve bu sürecin en önemli unsurlarından biri de insan onuruna saygıdır. Hemşirelik bakımı, hasta onuru gözetilerek yürütülen bir süreçtir. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik bakımında hasta onuru konulu çalışmaların bibliyometrik analiz yöntemi ile bilimsel haritasını oluşturmaktır. Bu kapsamda 1994-2026 yılları arasında yayımlanan 376 makale analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, yayın üretkenliğinde zaman içinde belirgin ve istatistiksel olarak anlamlı bir artış eğilimi olduğu bulunmuştur (yıllık ortalama yayın sayısındaki artış 0,84 olup, $R^2 = 0,708$, $\beta = 0,841$; %95 GA: 0,636–1,046; $p < 0,001$). Alana en fazla katkı sağlayan yazar Lindwall L. (n=12), ülke Amerika Birleşik Devletleri (n=69), dergi Nursing Ethics (n=59)'dir. En sık kullanılan anahtar kelime "nursing (n=70)'dir. Faktör analizinde "human dignity", "palliative care", "end of life", "cancer", "research", "workplace", "compassion" ve "user involvement" gibi kavramların öne çıktığı bulunmuştur. Ulaşılan sonuçlar, hemşirelik bakımında hasta onuru konusundaki yayın üretiminin güçlü ve sürdürülebilir biçimde arttığını göstermektedir. Araştırmaların İskandinav ülkeleri ve Kuzey Amerika'da yoğunlaştığı ortaya konmuştur. Analiz sonuçlarına göre hemşirelik bakımında hasta onuru konulu çalışmalarda nitel araştırma yöntemi baskındır ve karma yöntem kullanımı sınırlı düzeydedir. Bu doğrultuda sağlık kurumlarında hasta onurunun korunması noktasında kurumsal politikalar ve standartlar oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik; hasta onuru; hemşirelik; hemşirelik bakımı.

ABSTRACT

Nursing plays a fundamental role in managing individuals' health processes, and respect for human dignity is one of the most important elements of this process. Nursing care is a process carried out with due regard for patient dignity. The aim of this study is to create a scientific map of studies on patient dignity in nursing care using bibliometric analysis. Within this scope, 376 articles published between 1994 and 2026 were analyzed. The analysis revealed a clear and statistically significant upward trend in publication productivity over time (the annual average increase in the number of publications was 0.84, with $R^2 = 0.708$, $\beta = 0.841$; 95% CI: 0.636–1.046; $p < 0.001$). The author who contributed most to the field was Lindwall L. (n=12), the country was the United States (n=69), and the journal was Nursing Ethics (n=59). The most frequently used keyword was "nursing" (n=70). Factor analysis revealed that concepts such as "human dignity," "palliative care," "end of life," "cancer," "research," "workplace," "compassion," and "user involvement" were prominent. The findings indicate that the production of publications on patient dignity in nursing care has increased strongly and sustainably. It was revealed that research is concentrated in the Nordic countries and North America. According to the analysis results, qualitative research methods dominate studies on patient dignity in nursing care, while the use of mixed methods is limited. In this regard, it is recommended that institutional policies and standards be established to protect patient dignity within healthcare institutions.

Keywords: Ethics; patient dignity; nursing; nursing care.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
İÇİNDEKİLER ..... **iii**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **v**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **vi**
SİMGELER ve KISALTMALAR ..... **vii**
1. GİRİŞ **1**
2. GENEL BİLGİLER **3**
2.1. Hemşirelik Bakımı, Tanımı ve Kapsamı 3
2.1.2. Hemşirelik Bakımını Etkileyen Faktörler 4
2.1.3. Hemşirelik Bakımında Kalite Kriterleri 5
2.1.4. Etik ve Hemşirelik Etik Kodları 6
2.2. Hasta Onuru 8
2.3. Hemşirelik Bakımında Hasta Onuru ve Önemi 9
2.4. Bibliyometrik Analiz 11
2.5. Araştırmanın Özgün Değeri 11
3. GEREÇ ve YÖNTEM **12**
3.1. Araştırmanın Tasarımı 12
3.2. Araştırmanın soruları 12
3.3. Evren ve Örneklem 13
3.4. Veri Toplama 13
3.5. Verilerin Analizi 14
3.6. Araştırmanın Etik Boyutu 16
4. BULGULAR **17**
4.1. Yıllara Göre Yayın Dağılımı 17
4.2. Trend Analizi (Doğrusal Regresyon) 20
4.3. Yayınların Yıllara Göre Eğilim Trendi 20
4.4. Alana En Fazla Katkı Sağlayan İlk 10 Yazar, Ülke, Kurum, Fon Desteği Sağlayan Kurum, Dergi 24
4.5. En Çok Atıf Alan İlk 5 Yayın 26
4.6. En Sık Kullanılan Yazar Anahtar Kelimeleri 28
4.7. Yazar Anahtar Kelimelerinin Dağılımı 29

4.8. Bradford Yasası Analizi Bulguları 33
4.9. Kaynakların H-İndeksine Göre Yerel Etki Analizi Bulguları 34
4.10. Tematik Harita Analizi Bulguları 35
4.11. Evrim Analizi Bulguları 37
4.12. İş birliği Ağı Analizi Bulguları 39
4.13. En Üretken Yazarların Analizi Bulguları 42
4.14. Ülkeler Arası İş birliği Haritası Analizi Bulguları 43
4.15. Faktöriyel Analiz (Kavramsal Yapı) Bulguları 45
4.16. En İlgili Kaynakların Analizi Bulguları 47
5. TARTIŞMA 49
5.1. Yayın Eğilimi ve Büyüme Dinamikleri 49
5.2. Coğrafi Dağılım ve İskandinav Baskınlığı 49
5.3. Dergi Dağılımı ve Bradford Yasası 50
5.4. Tematik Yapı ve Kavramsal Evrim 51
5.5. İşbirliği Örüntüleri ve Araştırma Kümeleri 52
5.6. Metodolojik Eğilimler 52
5.7. Çalışmanın Sınırlılıkları 52
6. SONUÇ ve ÖNERİLER 54
6.1. Sonuçlar 54
6.2. Öneriler 54
6.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler 54
6.2.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler 55
6.2.3. Politikaya Yönelik Öneriler 55
KAYNAKLAR 57
ÖZGEÇMİŞ 63

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1.	Hemşirelik bakımında hemşirelerin rolleri ve görevleri	**4**
Tablo 2.2	Hemşirelik bakımında kalite kriterleri	**6**
Tablo 4.1.	Yıllara göre yayınların dağılımı	**18**
Tablo 4.2.	Yıllara göre yayın eğilim trendine ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları	**22**
Tablo 4.3.	Bibliyometrik analiz hakkında genel bilgiler	**24**
Tablo 4.4.	Yayınların yayınlandıkları dillere göre dağılımı	**24**
Tablo 4.5.	Alana en fazla katkı sağlayan ilk 10 yazar, ülke, kurum, fon desteği sağlayan kurum, dergi	**27**
Tablo 4.6.	En çok atıf alan ilk 5 yayın (1994 -2026)	**28**

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1.	Hemşirelerde olması beklenen yetkinlikler	**5**
Şekil 3.1.	Yayın akış diyagramı	**14**
Şekil 4.1.	Yıllara göre yayınların dağılım grafiği	**19**
Şekil 4.2	Yıllara göre yayınların eğilim trendi	**20**
Şekil 4.3.	En sık kullanılan anahtar kelimeler	**29**
Şekil 4.4.	Yazar anahtar kelime bulutu	**31**
Şekil 4.5.	Yıllara göre öne çıkan konuların trendi	**32**
Şekil 4.6.	En etkili dergilerin dağılımı (Bradford's Yasası)	**33**
Şekil 4.7.	Dergilerin H indexine göre etki gücü	**35**
Şekil 4.8.	Tematik haritalama	**37**
Şekil 4.9.	Tematik evrim analiz	**39**
Şekil 4.10.	İşbirliği ağı	**41**
Şekil 4.11.	Birlikte oluşum ağı	**41**
Şekil 4.12.	En üretken yazarlar	**43**
Şekil 4.13.	Ülkelerarası iş birliği haritası	**45**
Şekil 4.14.	Faktör analizi	**47**
Şekil 4.15.	En ilişkili kaynaklar	**48**

SİMGELER ve KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

COVID : Corono Virus Disease

ESCI : Emerging Sources Citation Index

OsloMet : Oslo Metropolitan University

SCI : Science Citation Index

SSCI : Social Sciences Citation Index

TDK : Türk Dil Kurumu

WoS : Web of Science

WoSCC : Web of Science Core Collection

1. GİRİŞ

Hemşirelik bakımı, önceleri hastaların iyileşme sürecinde ihtiyaç duydukları fiziksel bakım gerekliliklerini yerine getirme şeklinde bir kapsama sahip olmakla birlikte dünyadaki yeni gelişmelerle daha geniş bir kapsama sahip olmuştur. Yeni gelişmelerin sonucunda değişen hasta ihtiyaçları, hastaların değerlerine ve onurlarına önem verilmesini gerektirmektedir (Bulut ve Şengül, 2024). Hemşirelik bakımında hasta onurunun giderek daha fazla gündeme gelmesi ve yaygın şekilde araştırılmasında bu gelişmelerin etkisi büyüktür.

Hasta onuru yalnızca psikolojik (manevi) ihtiyaçlar kapsamında yer alan bir kavram değildir. Hemşirelik bakımında fiziksel ihtiyaçların karşılanması noktasında da hasta onuru ile doğrudan ilişkili konular yer almaktadır. Hastanın mahremiyeti gözetilerek bakım hizmetlerinin sunulması, bireyin onurlu bir şekilde yaşam sürdürmesi açısından önemlidir. Manevi ihtiyaçlar açısından ise iletişim, empati ve hatta onurlu bir ölüm için hemşirelik bakımında hasta onurunun gözetilmesi beklenmektedir (Eraslan ve Mumcu, 2023; Kennedy, 2016).

Bu çalışmanın temel amacı, hemşirelik bakımında hasta onuru konulu yayınların bibliyometrik analizi ile bilimsel haritalanamsını yapmaktır. Hemşirelik bakımında hasta onuru alanındaki çalışmaların entelektüel yapısının incelenmesi, tematik evriminin ortaya koyulması, işbirliği örüntülerinin değerlendirilmesi çalışmanın diğer amaçları arasında yer almaktadır.

Çalışmada bibliyometrik analiz yönteminden yararlanılmaktadır. Bibliyometrik analiz, bir konu hakkında belirli bir zaman aralığında yer alan akademik çalışmaların incelenmesi, sayısal analizler aracılığıyla değerlendirilmesini sağlayan bir araştırma yöntemidir (Aslancı, 2022). Çalışmada hemşirelik bakımında hasta onuru kavramsal, tematik bilimsel haritalanması için değerlendirici bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Buna göre 1994 yılından 2026 yılına kadar olan süreçte hemşirelik bakımı ve hasta onuru konulu çalışmalar değerlendirmeye alınmıştır.

Hemşirelik bakımında hasta onuru konusu, birey ve toplum sağlığını ilgilendiren bir konu olduğu için bu çalışma önemlidir. Çalışma, aynı zamanda son dönemde yaygın şekilde araştırılan bir konuyu incelemesi yani güncel nitelikte olması yönüyle özgün

niteliktedir. Hemşirelik bakımında hasta onuru konusunun akademik ilginin yoğun olduğu bir konu haline gelmesi de çalışmanın önemi kapsamında kendisine yer edinmiştir.

Çalışmanın hemşirelik bakımı ve hasta onuru ile ilgili literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir. Ayrıca çalışma kapsamında benzer konularda yapılacak olan diğer çalışmalarda rehberlik edilebilecek nitelikte bulgulara ulaşılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Hemşirelik Bakımı, Tanımı ve Kapsamı

Hemşirelik, birey ve toplumun sağlıkla ilgili ihtiyaçlarının karşılanmasını bütüncül bir bakış açısıyla ele alan bir disiplindir (Açıkgöz ve Baykal, 2023). Bakım, birinin ihtiyaçlarını karşılamak ve bu süreçteki sorumlulukları üstlenmek şeklinde açıklanmaktadır (Gül, 2019). Bu kavramlar açıklandıktan sonra hemşirelik bakımı şu şekilde tanımlanmaktadır: "Hemşirelik bakımı, bireyin sağlığının korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların iyileştirilmesi için kurulan özel bir ilişki, birey için iyi olana ulaşma çabasıdır" (Baykara, 2014). Hasta ve hemşire arasında kurulan ilişkiler ile sağlığın korunması, iyileştirilmesi yönündeki çabalar, hemşirelik bakımı tanımında kendisine yer edinmiştir.

Hastaların tedavi ve bakım sürecinde ihtiyaç duyduğu tıbbi bakım ile psikolojik desteklerin verilmesi hemşirelik bakımını açıklamaktadır. Hemşirelik bakımı bu yönüyle hemşire ve hasta arasındaki ilişkilerin yanı sıra hemşire ve hasta yakınları arasındaki ilişkileri içermektedir. Hemşirelik bakımı, hemşirelerin bakımla ilgili tüm faaliyetlerin/süreçlerin yöneticisi konumunda olduğu bir yapıdadır (Aksoy, 2015).

Hemşirelerin hastalarla ve hasta yakınlarıyla iyi bir iletişim kurma yeteneğine sahip olması, hemşirelik bakımı açısından temel gerekliliklerden birisidir (Eraslan ve Mumcu, 2023). Aşağıdaki tabloda hemşirelik bakımında hemşirelerin üstlendiği diğer roller hakkında bilgiler yer alamktadır (Tablo 2.1).

Tablo 2.1. Hemşirelik bakımında hemşirelerin rolleri ve görevleri

Hemşirelik Rolleri	Kapsamı / Görevleri
Bakım Verici Rolü	Hastanın fiziksel, psikolojik, sosyal ve manevi gereksinimlerini değerlendirerek bütüncül bakım sunar. İlaç uygulama, ağrı kontrolü, hijyen, beslenme, mobilizasyon ve hasta güvenliği gibi uygulamaları gerçekleştirir.
Eğitici Rolü	Hastaya, aileye ve topluma hastalık, tedavi, ilaç kullanımı, sağlıklı yaşam davranışları ve korunma yöntemleri hakkında eğitim verir. Sağlık okuryazarlığını destekler.
Danışmanlık Rolü	Hastaların sağlık sorunlarıyla baş etmesine yardımcı olur, doğru sağlık hizmetine yönlendirir ve psikososyal destek sağlar.
Savunucu Rolü	Hastanın haklarını, mahremiyetini ve insan onurunu korur. Hasta adına etik ve yasal süreçlerde destek sağlar.
Yönetici Rolü	Hemşirelik bakımını organize eder, ekip koordinasyonunu sağlar, iş dağılımı yapar ve bakım kalitesini denetler.
Araştırıcı Rolü	Bilimsel araştırmalara katılır, kanıta dayalı uygulamaları kullanır ve bakım kalitesini geliştirmeye yönelik veri toplar.

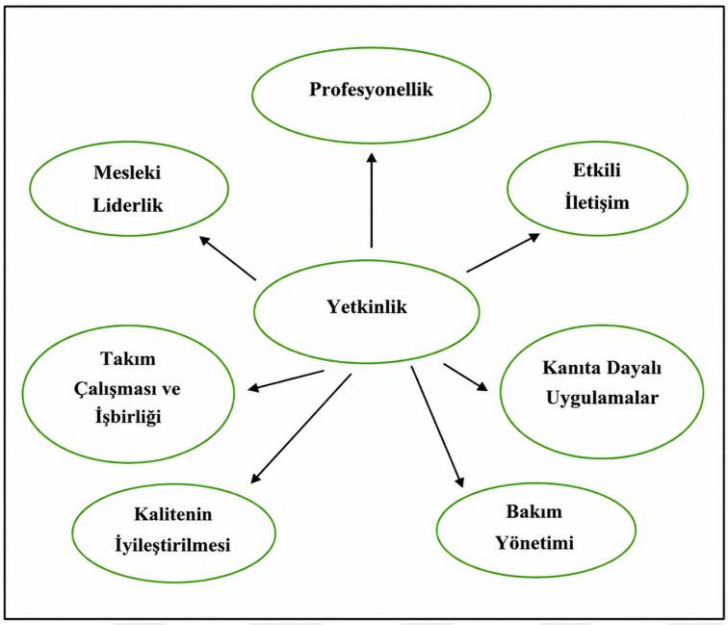
Kaynak: (Taylan ve ark., 2012; Açıkgöz ve Baykal, 2023).

Tablo 2.1'de yer alan bilgiler, hemşirelik bakımında hasta ve hasta yakınları ile iletişim kurmanın yanı sıra diğer sağlık çalışanları ile koordinasyon, yeni gelişmeleri takip etme, sağlık eğitimi alma ve verme gibi rollerin olduğunu göstermektedir. Hemşirelik bakımında hemşireler aynı zamanda hastalara ve hasta yakınlarına danışmanlık rolünü üstlenmektedir. Hastaların fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması da hemşirelik bakımında hemşirelerin rolleri arasındadır. Tüm bu roller aynı zamanda hemşirelik bakımının kapsamını açıklamada yardımcı olmaktadır (Açıkgöz ve Baykal, 2023).

2.1.2. Hemşirelik Bakımını Etkileyen Faktörler

Hastaların sağlığının korunması ya da eski sağlığına kavuşması amacıyla yürütülen faaliyetlerin her birisi hemşirelik bakımı kapsamında yer almaktadır (Çakmakçı ve ark., 2016). Dolayısıyla bu amaçla gösterilen çaba ve bu süreçte karşılaşılan hususların her birisini hemşirelik bakımını etkileyen faktörler arasında değerlendirmek mümkündür.

Hemşirelerin yetkinlikleri hemşirelik bakımını etkileyen faktörler arasındadır. Aşağıdaki şekilde hemşirelik bakımını etkileyen faktörler gösterilmiştir (Şekil 2.1):

Şekil 2.1. Hemşirelerde olması beklenen yetkinlikler

Kaynak: Serdaroğlu, K., Şenol, Y. ve Boysan, A. (2021). Hemşirelikte temel yetkinlikler kılavuzu. Sağlık Bakanlığı, Ankara.

Şekil 2.1'e göre hemşirelerde olması beklenen yetkinlikler; profesyonel olma, nitelikli iletişim kurma, kanıta dayalı uygulamalardan yararlanma, gerektiğinde ekip çalışması yapma, bakım yönetimi, iyileştirme şeklinde sıralanmaktadır. Bu yetkinliklerin her birisi, hemşirelik bakımı üzerinde farklı şekillerde ve farklı düzeylerde etkili olmaktadır (Serdaroğlu ve ark., 2021).

Hemşire ve hasta arasında inşa edilen (edilmesi beklenen) güven, hemşirelik bakımını etkileyen faktörlerden birisidir. Hemşirelik bakımında hasta ve hemşire arasında karşılıklı güven esaslı bir iletişime gereksinim duyulmaktadır (Cerit ve ark., 2019). Bu yönüyle güven, hemşirelik bakımı sürecinin tamamında doğrudan etkili olmaktadır.

2.1.3. Hemşirelik Bakımında Kalite Kriterleri

Hemşirelik bakımı, kaliteli ve sistemli bir şekilde verilmelidir (Kurt ve Erol, 2023). Buna göre hemşirelik bakımında kalite kriterlerinin başında sürdürülebilir bir biçimde devam etmesi gelmektedir denilebilir. Kaliteli bir bakım, hastanın sürecin merkezinde yer aldığı, ulaşılabilir ve güvenli bakımdır (Ergezen ve Kol, 2021). Dolayısıyla bu hususlar hemşirelik bakımında kalite kriterleri arasında gösterilmektedir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2. Hemşirelik bakımında kalite kriterleri

1. Değerlere, tercihlere ve ifade edilmekte olan ihtiyaçlara duyulan saygı - İnsanlar itibar ve saygı duyulmak ve buna uygun biçimde bakım verilmesini umut etmektedir. - İnsanlar kendileri hakkında bakım kararlarını bilmek ve bununla alakalı süreçler hakkında kararlara dahil olmak istemektedir.
2. Bakım düzenlemesi ve bakımın bütünlüğü - Bakımı yapılmakta olan kimseler çaresizlik duygusundan uzaklaşır. - İnsanlar kendisine bakım verecek birilerini ister ve ilgili kimse ile etkileşime girmek istemektedirler. - İnsanlar kendisine hizmet edilmesini ve bu hizmet süreçlerinin iyi organize edilmesini beklerler.
3. Bilgi, iletişim ve eğitim - İnsanlar kendi bakımı ve bakımla ilgili diğer konularda doğru bilgiyi elde etmek istemektedirler. - İnsanlar bakım sürecindeki değişiklikler hakkında bilgilendirilmeyi bekler. - İnsanlar ve aileleri bakımla ilgili süreçleri kendilerinin ne şekilde yapabileceğini bilmek isterler.
4. Fiziksel Ortam ve Konfor - Hemşireliğin en temel işlevlerinden birisi fiziksel konforun sağlanmasıdır. - Fiziksel ağrı hisseden insanların beklentileri doğrultusunda bunun çözüm yolları araştırılır. - Kişisel verilerin gizliliğine dikkat edilmesi beklenir. - Sağlık hizmeti sunulan ortamın ve çevrenin temiz ve konforlu olması beklenir.

Kaynak: (Eskimez, 2019)

Tablo 2.2'de hemşirelik bakımında kalite kriterlerinin değerlere, tercihlere ve ihtiyaçlara saygı; bakım düzenlemesi ve bütünlük; bilgi, iletişim ve eğitim; fiziksel ortam ve konfor şeklinde dört temel kriter etrafında şekillendiğini gösteren bilgiler yer almaktadır. Hemşirelik bakımının çok boyutlu yapısını desteklemesi yönüyle bu bilgiler dikkate alınmalıdır (Karaca ve Durna, 2018).

Birey merkezli bir yaklaşımla hareket edilmesi ve hemşirelik bakımı verilirken insan onuruna saygı gösterilerek sürecin yürütülmesi, hemşirelik bakımında kalite kriterleri arasındadır (Demir ve Güven, 2025). Hemşirelik bakımında kalite kriterleri kapsamında yer alan bu husus aynı zamanda hasta onurunun korunması gerekliliğini işaret etmektedir.

2.1.4. Etik ve Hemşirelik Etik Kodları

Etik, bir toplumdaki ahlaki değerlere uygun şekilde tutum ve davranışları içermektedir. Toplumun ahlaki değerlerine ve temel ilkelerine uygun şekilde standartlar

oluşturulması da etik kapsamındadır (Karadakovan, 2008). Etik bu yönüyle her alanda gözetilmesi gereken önemli bir konu niteliği taşımaktadır. Hemşirelik açısından etik ise hemşirelik mesleğinde hangi değer ve ilkelere göre hareket edilmesi gerektiğine dair standartlar belirlemektedir (Karan ve Arslantaş, 2024).

Hemşirelerin mesleklerini yaparken dikkate alması gereken ahlaki ve profesyonel ilkeler, hemşirelik etik kodları olarak ifade edilmektedir. Hemşirelik etik kodları, uluslararası düzeyde kabul gören kurum ve kuruluşlar tarafından yayınlanmaktadır. Hemşirelikte etik kodlar, hemşirelerin mesleğinin yanında hastalara, hasta yakınlarına, çalıştığı kuruma ve çalışma arkadaşlarına yönelik sorumluluklarını içermektedir (Karan ve Arslantaş, 2024).

Hemşirelikte etik kodlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Özsoy ve Dönmez, 2017):

- *Özerklik-bireye saygı:* İnsan onuru ve bütünlüğüne saygının ifadesi konumundaki özerklik, bireye saygı, hastaya bir insan olarak değer verilmesi ve saygı gösterilmesiyle ilgilidir.
- *Adalet ve eşitlik:* Tüm hastalara karşı adil ve eşit bir yaklaşımla hareket edilmesini ifade etmektedir.
- *Zarar vermeme-yararlılık:* Hemşirelerin insan hayatını yüce bir değer kabul ederek tüm işlerini buna göre yapması, hastaya zarar vermemesi ve yarar sağlamaya odaklanmasıdır.
- *Mahremiyet:* Hastalara verilen bakım sürecinde hastanın fiziksel, sosyal, ruhsal açıdan mahremiyetinin gözetilmesi anlamına gelmektedir. Hastanın rızası olmadığı sürece hemşireler bu konudaki bilgileri kimseyle paylaşmamalıdır.

Hemşirelikte etik kodlar, ilk kez Florence Nightingale tarafından yazılmış olup takip eden dönemde uluslararası kurum ve kuruluşlarca etik kodlara dair çalışmalar yapılmıştır. Hemşirelikte etik kodlar, hemşirelik mesleğinin etik standartlarını ortaya koymakla birlikte bu meslek için olmazsa olmaz koşulları belirlemektedir. Hemşirelerin etik sorumluluklarının açıklanması da hemşirelikte etik kodların temel amaçları arasındadır (Karadakovan, 2008).

2.2. Hasta Onuru

Türk Dil Kurumu (TDK), onuru 'insanın kendisine karşı duyduğu saygı' olarak tanımlanmıştır (https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 05.05.2026). Hasta onuru ise hastaya ve hastanın değerlerine karşı duyulan saygı anlamına gelmektedir. Hastaların insan onuruna yakışır bir sağlık hizmeti alma hakkı bulunmaktadır ve bu hak Hasta Hakları Yönetmeliği kapsamında açık bir biçimde belirtilmiştir (Sayılır, 2024).

Sağlık hizmetlerinin sunulmasında ve hemşirelik bakımının verilmesinde hasta onuru kavramının merkezi bir yeri vardır (Zamanzadeh ve ark., 2023). Hasta onuru, hastanın fiziksel ve duygusal bütünlüğüne gösterilen saygıyı ifade etmektedir.

"Hasta onuru üzerine yapılan araştırmalar, onur kavramını bir huzur, değer duygusu ve özel bir davranış biçimi olarak tanımlamaktadır" (Bulut ve Şengül, 2024). Hasta onuru kapsamında hastalıkla ilgili süreçlerin yanı sıra insani, ahlaki ve etik değerlerin saygı odak noktasında yürütülmesi gerekliliği bulunmaktadır (Mersin ve Kahraman, 2019).

Hasta onuru, hastalara saygılı bir şekilde yaklaşılması, tedavi ve bakım süreçlerinin buna göre yürütülmesini içermektedir (Yıldırım, 2024). Hasta onuru ile ilgili süreçler açısından bakıldığında hemşireler ve hastalar arasındaki etkileşim kurulan her anın hasta onuru süreçleri kapsamında yer aldığı yönünde bir değerlendirme yapılması mümkündür (Zamanzadeh ve ark., 2023).

Hasta onurunun kapsamı şunlardır (Mersin ve Kahraman, 2019; Zamanzadeh ve ark., 2023; Yıldırım, 2024)

- *Hasta Haklarına Saygı:* Hasta onurunun korunması için hastanın kanun ve yönetmeliklerde belirtilen tüm haklarına saygı gösterilmesi gerekir.
- *Mahremiyetin Korunması:* Hastanın mahremiyeti korunmalıdır. Burada hastanın vücudu ile ilgili mahremiyetin yanı sıra kişisel bilgileri ve tıbbi bilgileri ile ilgili mahremiyet korunmalıdır.
- *Saygılı İletişim:* Hasta ile hemşirenin (ya da sağlık hizmetleri sunan başka bir personelin) karşılıklı iletişimde saygıyı koruyacak şekilde hareket etmeleri gerekir.
- *Güven:* Tedavi ve bakım süreçlerinin tamamında güven odaklı şekilde hareket edilmelidir.

- *Bakım Ortamının Temizliği:* Hastaya bakım verilen ortamın düzenli olarak temizliği sağlanmalıdır.
- *Kültürel Hassasiyet:* Hastanın kültürel değerlerine saygı gösterilmeli, hassasiyetleri dikkate alınmalıdır.
- *Hasta Geri Bildirimlerini Önemseme:* Hasta tarafından verilen geri bildirimler göz ardı edilmemelidir.
- *Aileyi ve Hasta Yakınlarını Bilgilendirme:* Süreçler hakkında hastanın yanı sıra hasta yakınlarının düzenli olarak bilgilendirilmesine özen gösterilmelidir.
- *Hastanın Değerlerine Anlayış:* Hastanın etik, ahlaki, insani, sosyal değerlerine saygı gösterilmelidir.
- *Eşit Mesafeli Yaklaşım:* Bakım verilen tüm hastalara eşit mesafeli bir şekilde yaklaşılmalıdır.

Hasta onuru ile ilgili bu kapsam, tedavi ve bakım süreçlerinde hastalarla hemşireler arasında sağlıklı ilişkiler kurulması ve karşılıklı saygı ortamının oluşturulmasını içermektedir. Bunun dışında hastanın değerlerine saygılı bir şekilde hareket edilmesi, güven ortamı oluşturulması ve mahremiyetin korunması, hasta onuru ile doğrudan ilişkilidir (Yıldırım, 2024).

2.3. Hemşirelik Bakımında Hasta Onuru ve Önemi

Dünyada son yıllarda sağlık hizmetlerinde birey odaklı bakım hizmetleri benimsenmeye başlamıştır. Birey odaklı bakım hizmetlerinin geniş çevreler tarafından hızlı bir biçimde benimseniyor olması, hemşirelerin görev ve sorumluluklarında yeniliklerin gözlenmesini beraberinde getirmiştir. Hasta onuru açısından incelendiğinde ise hemşirelerin hastaların insanlık onurunun korunması ve geliştirilmesinden sorumlu oldukları bilinmektedir (Düzgün ve ark., 2023).

Hemşirelik bakımında hasta onuru, hemşire ve hasta arasındaki karşılıklı saygı ile yakından ilişkilidir. Hemşirelerin hastalara karşı saygılı olması, mahremiyete gösterilen saygının yanı sıra insan olarak değer vermeyi, haklarını önemsemeyi, hassasiyetlerini dikkate almayı, güvene dayalı bir ilişki geliştirmeyi içermektedir. Hemşireler aynı zamanda hastanın yaşama hakkına saygı göstermek durumundadır. Hemşirelerin yaşama saygı ve bireylerin onuruna uyum göstermesi gerekliliği, hemşirelik mesleğinin ayrılmaz bir parçası olmakla kalmayıp, bireylerin yaşı, rengi,

inancı, kültürü, cinsiyeti, milliyeti, ırkı, sosyal statüsü veya sağlık durumuyla da sınırlı değildir (Hajbaghery ve Aghajani, 2015).

Hemşirelik bakımında hasta onuru konusunda değinilmesi gereken konulardan biri de hasta onurunu göz ardı eden tutum ve davranışlardır. Bunlar aşağıda sıralanmaktadır (Yıldırım, 2024):

- Hemşirelik bakımı sürecinde hastanın görmezden gelinmesine yönelik davranışlar sergilenmesi,
- Hemşirelik bakımında hastanın sosyal, psikolojik ve kültürel ihtiyaçlarının dikkate alınmaması,
- Hastalarla kurulan iletişimde hastaya bir nesne gibi yaklaşılması,
- Hasta ve hasta yakınlarının hemşirelik bakımı sürecine ilişkin yeterince bilgilendirilmemesi,
- Hemşirelik bakımında hastalara toplumdaki statü, eğitim seviyesi, ekonomik gelir düzeyi gibi hususların etkisiyle eşit davranılmaması,
- Hastalara yönelik dengesiz tutum ve davranışların sergilenmesi,
- Hasta ile iletişim süreci içerisinde hastanın istek ve beklentilerinin görmezden gelinmesi,
- Hemşirelik bakımında hastaların savunmasız bir durumda olduğunun dikkate alınmaması,
- Hasta ile etkileşimlerde güvene dayalı bir ortam oluşturulamaması,
- Hastanın kimliğine uygun davranışlar sergilenmemesi nedeniyle hastanın kendini kötü hissetmesine neden olunması şeklindedir.

Bu olumsuz tutum ve davranışlar, hemşirelik bakımında hastanın onurunu zedeleyecek niteliktedir. Dolayısıyla bu durumlar karşısında önlemler alınmalı ve hemşirelik bakımı sürecinin her aşamasında hasta onurunu gözetecek şekilde hareket edilmesi sağlanmalıdır (Yıldırım, 2024).

Hemşirelik bakımı süreçlerinin her hasta için farklı deneyimler içeren örnekleri vardır. Dolayısıyla hemşirelik bakımında hasta onuru ile ilgili bazı konuları genelleştirmek güçtür. Başka bir deyişle hemşirelik bakımında hasta onuru konusunda standart oluşturulamayan ve çözüm bekleyen pek çok konu bulunmaktadır (Bulut ve Şengül,

2024). Bu konuda çözüm üretilmesi için hemşirelik bakımında hasta onuru ile ilgili sorumluluklar açık bir biçimde belirlenmelidir.

2.4. Bibliyometrik Analiz

Bibliyometri, bir konu hakkındaki bilimsel yayınların verilerinin istatistiki açıdan incelenmesi ve analiz edilmesi anlamına gelmektedir. Bibliyometrik analiz ise çeşitli kriterlere göre seçilen bilimsel çalışmaların sayısal analiz ve istatistiki yöntemlerle incelenmesidir (Aslancı, 2022). Bibliyometrik analiz bu yönüyle bir araştırma konusu hakkındaki eğilimleri ortaya koymaya yönelik bir içeriğe sahiptir.

"Bibliyometrik analizler bir araştırma alanına ya da konusuna ait yayınlarla ilgili olarak bunların entelektüel yapısını ortaya çıkarmak ve oluşan eğilimleri sunmak için çok sayıda bibliyometrik verinin özetlenmesini hedefler. Bir araştırma alanı ya da konusundaki belge, yazar, kaynak, kurum, ülkeler arasındaki ilişkiler atıf, ortak atıf, ortak yazarlık, bibliyografik eşleşme gibi bibliyometrik analiz teknikleriyle incelenir" (Çiğdem ve ark., 2023). Bibliyometrik analiz aracılığıyla bir konu hakkında hangi yıllarda kaç çalışma yapıldığı, çalışmalarda odak noktasının ne olduğu, çalışmaların hangi yöntemde yoğunlaştığı, çalışmaların ilgili yazını nasıl ve ne düzeyde etkilediği gibi değerlendirmeler yapılması mümkündür (Aslancı, 2022).

2.5. Araştırmanın Özgün Değeri

Hemşirelikte hasta onurunun sağlanması temel etik ilkelerden biridir. Dolayısıyla sağlıklı/hasta bireyin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik halinin sürdürülmesi sırasında insan onurunun korunması hemşireliğin birincil amacıdır. Bu nedenle hemşirelik bakımında insan/hasta onurunun korunmasına ilişkin yapılan çalışmaların önemi oldukça değerlidir. Literatürde hemşirelik bakımında hasta onuru ile ilgili bazı çalışmalar bulunmakla birlikte; bu çalışmaların popüler noktaları, eğilimleri, içerikleri ve temalarına ilişkin ayrıntılı bilimsel analizlerin yapıldığı bibliyometrik çalışmalara rastlanamamıştır. Bu özelliği ile projenin konusu özgün niteliktedir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ileride yapılması planlanan çalışmalara rehberlik edecektir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu çalışmada 1994-2026 yılları arasında hemşirelik bakımında hasta onuruna yönelik yayınlanan 376 makalenin bibliyometrik analizi yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Tasarımı

Hemşirelik bakımında hasta onuruna yönelik yayınlanan makalelerin tanımlayıcı ve değerlendirici bibliyometrik analizi yapılmıştır. Bibliyometrik analiz yöntemi, araştırmacılara daha geniş bir literatür profilini performans analizi, görselleştirme ve ilişki analizleri aracılığı ile ortaya koyar (Esen ve ark., 2020). Bu nedenle, bu çalışmada daha derin bir araştırma ve trendlerin takibi ve sosyal ağların ilişkisinin ortaya konulabilmesi ve daha derin bir şekilde anlaşılabilmesi için bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın soruları

- Yayınların yıllara göre eğilim trendi nasıldır?
- Yayın dili nedir?
- En üretken yazar, ülke, kurum, fon desteği sağlayan kurum ve dergi nedir?
- En çok atıf alan yayın nedir?
- Yıllık atıf sayısı nedir?
- En sık kullanılan yazar anahtar kelimeleri nelerdir?
- Yıllara göre öne çıkan konular nelerdir?
- En etkili dergilerin dağılımı nasıldır?
- Dergilerin H indeksine göre etki gücü nasıldır?
- Yayınların tematik evrim haritası nasıldır?
- Yayınların işbirliği ağı nasıldır?
- En üretken yazarlar kimlerden oluşmaktadır?
- Yayınlar için en etkili ülke hangisidir?
- Uluslararası iş birliği haritası nasıldır?
- Faktör analizi bulguları nasıldır?
- En ilişkili kaynaklar nelerdir?

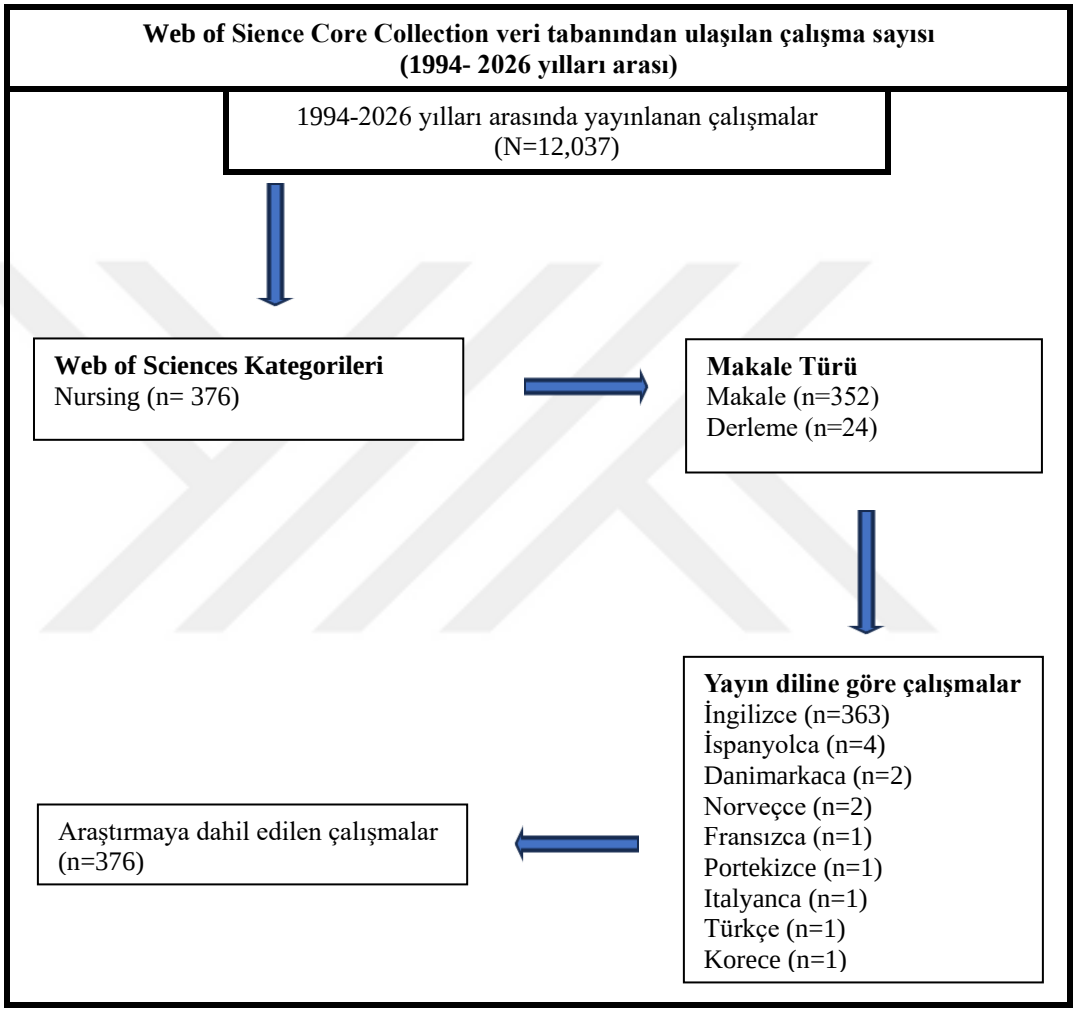
3.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen 12.037 makale çalışmanın evrenini, 376 makale veri setini oluşturmuştur.

3.4. Veri Toplama

Bu çalışmada **hemşirelik bakımında hasta onuruna yönelik** *"Web of Science Core Collection* (WoSCC) veri tabanında yayınlanan araştırmalar, bibliyometrik açıdan incelenerek, uluslararası düzeyde mevcut durumun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bibliyometrik analizlerde önemli nokta veri setinin elde edileceği veri tabanlarıdır. Bibliyometrik analizler için günümüzde birden fazla veri tabanı bulunmaktadır. Veri tabanlarından en sıklıkla kullanılanlar arasında; PubMed, Embase, Scopus, Springerlink, Google Scholar, SienceDirect bulunmaktadır. Bu veri tabanları birbirinden farklı özellikleri bünyelerinde barındırmaktadır (Moral, Munoz ve ark., 2020). Scopus ve Google Scholar ile karşılaştırıldığında WoS veri tabanı, dergi ve atıf arşivinin daha geniş olması, eski yıllara dayanması, daha yüksek etki değerlerine sahip dergileri içermesi, bibliyografik verilere etkin erişim sağlaması ve daha fazla yayınına sahip olması nedeniyle daha güvenilir bir veri tabanıdır. Bu nedenle birçok bibliyometrik çalışmada olduğu gibi, bu çalışmada verilerin elde edilmesinde WoS tercih edilen veri tabanı oldu (Guleria ve Kaur, 2021;Karagöz ve Şeref 2019;Ramos-Rincón ve ark., 2019; Zavadskas ve ark., 2014;Zhu ve ark., 2019). Araştırmanın verileri **02 Mayıs 2026** tarihinde "WoSCC" veri tabanında 1994-2026 yılları aralığında bulunan yayınlar arasından elde edildi. Bibliyometrik veriler için WoS veri tabanında "patient dignity (Abstract) OR dignified care (Abstract) OR respectful care (Abstract) OR dignity in care (Abstract) OR preserving dignity (Abstract) OR promoting dignity (Abstract) OR dignity of patients (Abstract) AND nursing care (Title) OR nurse-patient relations (Abstract) NOT midwiferiy (All Fields) and Review Article or Article (Document Types) and Nursing (Web of Science) and 2026 or 2025 or 2024 or 2023 or 2022 or 2021 or 2020 or 2019 or 2018 or 2017 or 2016 or 2015 or 2014 or 2013 or 2012 or 2011 or 2010 or 2009 or 2008 or 2007 or 2006 or 2005 or 2003 or 2002 or 2001 or 2000 or 1999 or 1998 or 1997 or 1995 or 1994 or (Publication Years) and Article or Review Article (Document Types) and Nursing (Web of Science Categories) and Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) or Emerging Sources Citation Index (ESCI) or Social Sciences Citation Index (SSCI)" anahtar kelimeleri ile arama yapıldı. Araştırmanın evreni **12.037** olarak bulundu. Yayın dili, yıl, ülkeler,

kurumlar, yazarlar, yayın türü taranan indeksler Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Emerging Sources Citation Index ve yayın yılı **1994-2026** yılları arasında sınırlandırıldığında örneklem sayısı **376 yayın** olarak bulundu. Çalışmanın bibliyometrik analizi 376 yayının verileri üzerinden yapıldı. Araştırmanın veri setini oluşturan çalışmalar, WoS veri tabanından yayın kabul kriterlerine uygun olarak alındı ve yayın akış diyagramında ayrıntılı şekilde gösterildi (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Yayın Akış Diyagramı

3.5. Verilerin Analizi

Yayınlarla ilgili tüm bilgiler araştırma kabul kriterlerine göre filtrelendi. Filtreleme sonunda WoS veri tabanından elde edilen 376 yayının kayıt içerikleri full records olarak seçildi. Bunlardan 1-376 arasında bulunan yayınlar BibTEX formatında dışa aktarıldı. Dışa aktarımı yapılan verileri içeren dosyalar analiz için BibTEX dosyasında tek dosya olacak şekilde R yazılım programı arayüzünde analize uygun olacak şekilde düzenlendi. Analiz aracı olarak Excel ve R yazılım programı kullanıldı. R yazılım

programı arayüzünde bibliyometrix analiz için tercih edilen Biblioshniy programına yüklendi. Biblioshiny, yayınlar arası ilişkilerin görselleştirilmesine olanak tanır. İlişkiler, yayınların konular arasında nasıl gruplandığını gösterir (Waltman & Van Eck, 2013). Biblioshiny arayüzü, tematik değerlendirmenin karmaşık bir sürecini basit, anlaşılır ve etkili bir hale getirir. Bilimsel literatürdeki temaların ve eğilimlerin anlaşılması, araştırmacılara ve karar vericilere güncel ve gelecek araştırma yönlerini belirleme konusunda yardımcı olabilir (Aria ve Cuccurullo, 2017). Yıllara göre yayın sayılarındaki doğrusal eğilim Microsoft Excel kullanılarak analiz edildi. Bu kapsamda, zaman ile yayın sayısı arasındaki doğrusal ilişkinin eğim katsayısı ve sabit terimi sırasıyla SLOPE ve INTERCEPT fonksiyonları aracılığıyla hesaplandı. Modelin açıklayıcılık düzeyi belirleme katsayısı (R^2) kullanılarak RSQ fonksiyonu ile değerlendirildi, yıllar ile yayın sayıları arasındaki doğrusal ilişkinin yönü ve gücü ise Pearson korelasyon katsayısı temelinde CORREL fonksiyonu ile incelendi. Elde edilen bu parametreler doğrultusunda, incelenen dönemdeki yayın üretim eğiliminin yönü, büyüklüğü ve doğrusal model uyumu yorumlandı. Tüm hesaplamalar Microsoft Excel içerisinde SLOPE, INTERCEPT, RSQ ve CORREL fonksiyonları kullanılarak yapıldı.

Genel yapı analizi içinde veriye ait genel bilgiler, dergiler, yazarlar açısından, tanımlayıcı bibliyometrik analiz ve entelektüel yapı analizi açısından ise; kavramsal, sosyal ve entelektüel yapı ile ilgili değerlendirici bibliyometrik analizler bulunmaktadır. Düğümler, anahtar kelimeler, yazarlar veya belirli konular gibi analizin odaklandığı temel unsurları temsil eder (Mingers ve Leydesdorff, 2015). Örneğin, anahtar kelimelerin kullanımı, belirli bir araştırma alanının popülerlik trendlerini anlamak için kullanılabilir. Bağlantılar, düğümler arasındaki ilişkileri, birbiriyle ilişkili düğümleri belirtir. İki düğüm arasında bir bağlantı olması, bu düğümlerin birbiriyle ilişkili olduğunu gösterir (Van Eck ve Waltman, 2010). Kümeleme, benzer veya ilişkili düğümlerin kümelerini gösterir. Bu kümeler, belirli bir tema veya konu etrafında gruplanmış düğümleri temsil edebilir (Chen, 2006). Düğümlerin boyutu veya rengi, belirli bir metrik veya özelliği temsil edebilir, örneğin, bir anahtar kelimenin literatürde ne kadar yaygın olduğuna boyutlara bakarak da karar verilebilir (Borner ve ark., 2003). Haritanın genel yapısı (topolojisi), temaların birbiriyle nasıl ilişkili olduğunu gösterir. Yoğun bağlantılarla birbirine bağlı kümeler, güçlü bir ilişki gösterebilir (Waltman ve Van Eck, 2013). Haritada belirgin eksiklikler

veya anomaliler, literatürde yeterince araştırılmamış alanları veya beklenmedik ilişkileri gösterebilir (Börner ve ark., 2003). Bu çalışmada araştırma odağı, tematik eğilimler ve çalışmaların evrimi için tematik haritalar, eğilim konuları, tematik evrim analizleri kullanıldı. Tematik haritada yer alan dört çeyrek aşağıdaki gibi tanımlandı:

1. **Motor temalar:** Sağ üst kadrandaki kümeler oldukça gelişmiş ve önemli temalardır. Bu çeyrek güçlü temalardan oluşur. Kümelerin merkeziliği ve yoğunluğu yüksektir.
2. **Niş temalar:** Sol üst çeyrek düşük merkeziyeti olan ve yüksek yoğunluklu kümelerden oluşur. Bu kümelerin diğer temalarla az sayıda ancak güçlü bağlantıları vardır.
3. **Temel temalar:** Sağ alttaki kümeler, diğer temalarla birçok ilişkisi olan ancak ilişkileri zayıf olan temalardır.
4. **Ortaya çıkan veya azalan temalar:** Sol alt kadrandaki kümeler, diğer temalarla az sayıda ve zayıf bağlantıları olan kümeleri temsil eden temalardır (López-Robles ve ark., 2021; Sott ve ark., 2020).

3.6. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmada insan kaynaklı veri kullanılmadığından ve bibliyometrik analiz yönteminin doğası gereği araştırmanın verileri veri tabanından elde edildiğinden etik kurul izni gerekmemektedir.

4. BULGULAR

Bulgular 16 başlık altında ele alınmıştır:

4.1. Yıllara Göre Yayın Dağılımı

Araştırma kapsamında dâhil edilme kriterlerini karşılayan 376 çalışmanın yıllara göre dağılımı incelendiğinde, belirli dönemsel örüntüler sergilediği tespit edilmiştir.

İlk yayının 1994 yılında gerçekleştirildiği belirlenen veri setinde, 2010 öncesi döneme (1994–2009) ait çalışma sayısı 50 (%13,30) ile sınırlı kalmaktadır. Bu dönemde yıllık yayın sayısının 1 ile 12 arasında dalgalanma gösterdiği ve düzensiz bir üretim profili sergilediği görülmektedir. Söz konusu bulgu, ilgili araştırma alanının bu evrede henüz olgunlaşma sürecinde olduğuna ve sistematik bir akademik birikimin yeterince oluşmadığına işaret etmektedir.

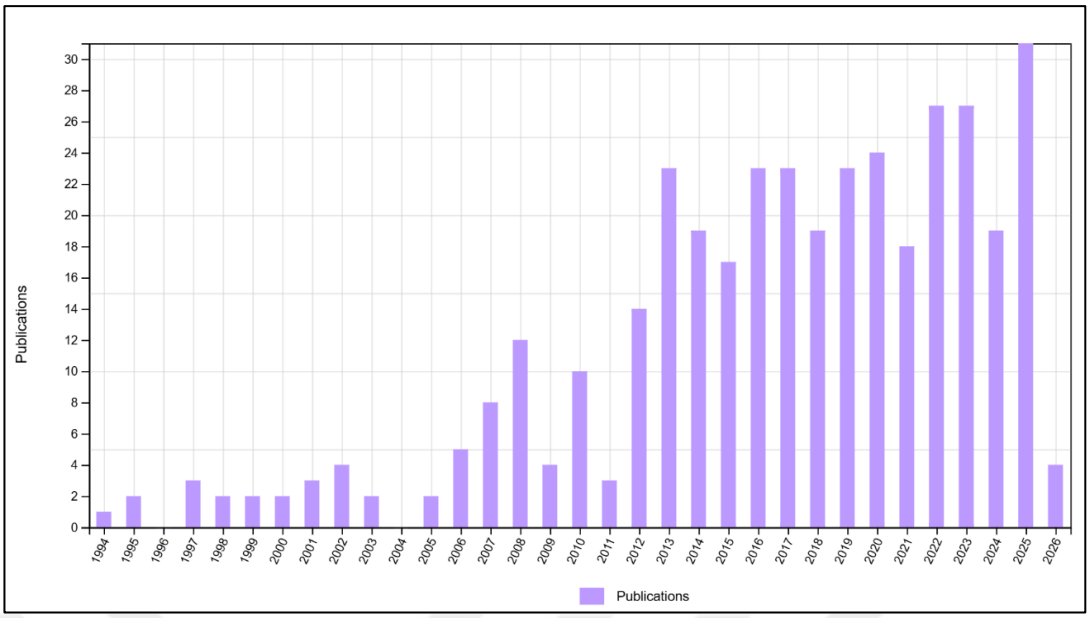
2010–2019 döneminde ise toplam 172 çalışmanın (%45,74) yayımlandığı saptanmış olup bu artış, önceki döneme kıyasla yaklaşık 3,4 katlık bir büyümeye karşılık gelmektedir. Özellikle 2012 yılından itibaren yıllık yayın sayısının 14'ün altına düşmediği ve görece istikrarlı bir üretim eğrisinin oluştuğu dikkat çekmektedir. Bu dönemde en yüksek yayın frekansına 2017, 2016 ve 2013 yıllarında (her birinde n=23; %6,12) ulaşılmıştır.

2020–2026 dönemini kapsayan güncel evrede toplam 153 çalışmanın (%40,69) gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Yıllık bazda en yüksek üretim hacmi 32 çalışma (%8,51) ile 2025 yılında kaydedilmiş; bunu 2022 (n=27; %7,18) ve 2020 (n=24; %6,38) yılları takip etmiştir. 2026 yılına ait 8 çalışmanın (%2,13) bulunması, veri toplama sürecinin takvim yılı tamamlanmadan sonlandırılmasıyla ilişkilendirilebilir.

Yayın dağılımının doğrusal olmaktan çok kümülatif bir büyüme örüntüsü izlediği; özellikle 2011 yılından itibaren yayın sayısında belirgin bir artış trendi gözlemlenmekte olup bu bulgu, konunun araştırmacılar arasında giderek artan bir ilgiyle ele alındığına işaret etmektedir (Tablo 4.1; Şekil 4.1).

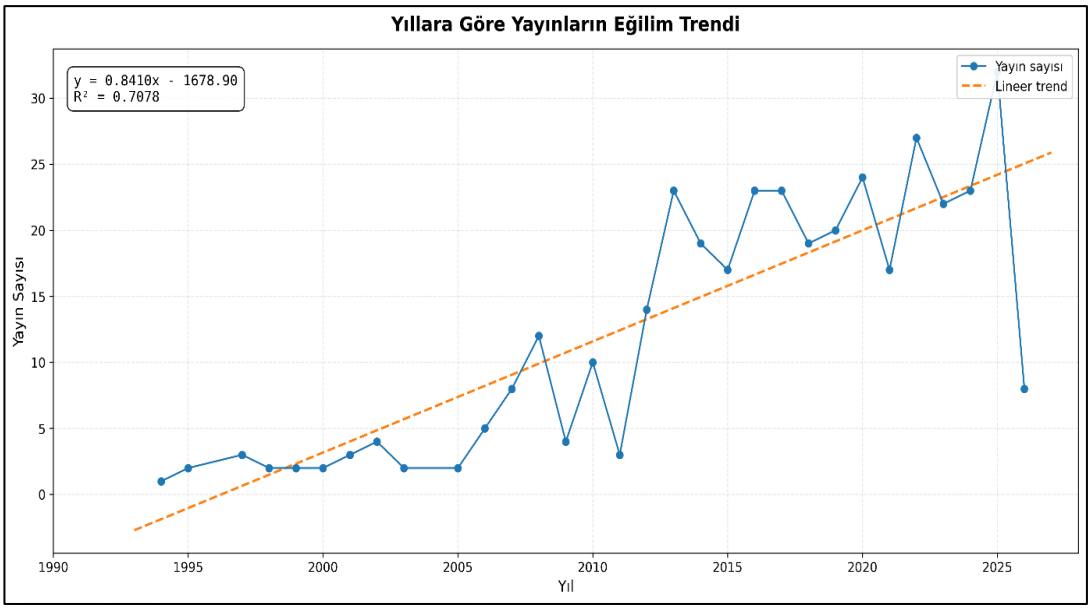
Tablo 4.1. Yıllara göre yayınların dağılımı (N=376)

Yayın yılı	**Yayın sayısı**	**%**
2026	8	2,128
2025	32	8,511
2024	23	6,117
2023	22	5,851
2022	27	7, 81
2021	17	4,521
2020	24	6,383
2019	20	5,319
2018	19	5,053
2017	23	6,117
2016	23	6,117
2015	17	4,521
2014	19	5,053
2013	23	6,117
2012	14	3.723
2011	3	0,798
2010	10	2.,660
2009	4	1,064
2008	12	3,191
2007	8	2,128
2006	5	1,330
2005	2	0,532
2003	2	0,532
2002	4	1,064
2001	3	0,798
2000	2	0,532
1999	2	0,532
1998	2	0,532
1997	3	0,798
1995	2	0,532
1994	1	0,266

Şekil 4.1. Yıllara göre yayınların dağılım grafiği

Grafikte noktalar yıllara göre gözlenen yayın sayılarını, kesikli çizgi ise en küçük kareler yöntemiyle hesaplanan doğrusal eğilim doğrusunu göstermektedir. Analiz sonuçları, yayın üretkenliğinde zaman içinde belirgin ve istatistiksel olarak anlamlı bir artış eğilimi olduğunu ortaya koymaktadır. Her yıl için hesaplanan ortalama artış miktarı 0,84 yayın olup modelin açıklayıcılık gücü yüksek düzeydedir (R^2 = 0,708). Trend grafiği incelendiğinde, erken dönemde (1994–2009) yayın sayılarının trend çizgisinin altında ve düşük değerlerde seyrettiği görülmektedir. 2012 yılından itibaren ise gözlenen değerlerin trend çizgisinin üzerine çıkarak araştırma alanının hızlı bir büyüme evresine girdiği açıkça izlenmektedir. En yüksek üretkenlik düzeyi 2025 yılında 32 yayınla kaydedilmiş olup bunu 2022 yılı 27 yayın ve 2020 yılı 24 yayın ile takip etmiştir. Özellikle 2020–2025 döneminde yayın sayılarının trend çizgisinden belirgin biçimde pozitif yönde sapma göstermesi, bu yıllardaki üretkenliğin doğrusal modelin öngördüğünün ötesinde bir ivmelenme sergilediğine işaret etmektedir. Şekil 4.2'de 2026 yılına ait görece düşük değer (n=8) ise veri toplama sürecinin takvim yılı tamamlanmadan sonlandırılmasıyla ilişkilendirilebilir (Şekil 4.2).

Şekil 4.2. Yıllara göre yayınların eğilim trendi

4.2. Trend Analizi (Doğrusal Regresyon)

Kurulan doğrusal eğilim modeli aşağıdaki gibidir:

$$Y_t = \beta_0 + \beta_1 t + \varepsilon$$

- Y_t: t yılındaki yayın sayısını,
- t: zaman indeksini,
- β_1: yıllık ortalama değişimi (trend katsayısı),
- ε: hata terimini ifade etmektedir.
- Doğrusal regresyon analizinde eğim katsayısının (β_1) pozitif olması artan, negatif olması ise azalan bir eğilime işaret etmektedir. Katsayının istatistiksel olarak anlamlılığı p-değeri üzerinden değerlendirilmekte olup, $p < 0{,}001$ olması durumunda eğilim istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmektedir. Yapılan analiz sonucunda model Şekil 4.2'de olduğu gibi elde edilmiştir.

4.3. Yayınların Yıllara Göre Eğilim Trendi

Yayınların yıllara göre değişimini değerlendirmek amacıyla yapılan doğrusal regresyon analizi, incelenen araştırma alanında yayın üretiminin zaman içinde istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ve güçlü bir artış eğilimi sergilediğini göstermiştir. Analize yayın kaydı bulunan 31 yıl dâhil edilmiş ve 1994-2026 döneminde toplam 376 yayın üretildiği belirlenmiştir. Yıllık yayın sayısı ortalaması

12,13 ± 9,57 olarak hesaplanmış; yayın sayılarının erken dönemlerde sınırlı seyrettiği, özellikle 2012 yılından itibaren ise belirgin biçimde ivme kazandığı görülmüştür.

Doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F(1,29) = 70,235$; $p < 0,001$). Modeldeki pozitif eğim katsayısı, yayın sayısının yıllar ilerledikçe sistematik biçimde arttığını göstermektedir. Standartlaştırılmamış regresyon katsayısı $\beta = 0,841$ olup, bu değer incelenen dönem boyunca yayın sayısında her yıl ortalama yaklaşık 0,84 yayınlık artış olduğunu ortaya koymaktadır ($\beta = 0,841$; %95 GA: 0,636–1,046; $p < 0,001$). Eğim katsayısına ait güven aralığının tamamının pozitif sınırlar içinde yer alması, yıllara bağlı artış eğiliminin tutarlı ve güvenilir olduğunu desteklemektedir.

Modelin açıklayıcılık gücü yüksek düzeydedir. Açıklayıcılık katsayısı $R^2 = 0,708$ olarak hesaplanmış ve bu değer yayın sayılarındaki varyansın yaklaşık %70,78'inin yıllara bağlı zamansal değişim ile açıklandığını göstermiştir. Düzeltilmiş açıklayıcılık katsayısının Adj. $R^2 = 0,698$ olması, modelin açıklayıcılığının örneklem büyüklüğü dikkate alındığında da korunduğunu göstermektedir. Ayrıca yıl ile yayın sayısı arasında güçlü düzeyde pozitif ilişki saptanmıştır ($r = 0,841$). Yıllık yayın dağılımı ayrıntılı olarak incelendiğinde, en yüksek yayın üretiminin 2025 yılında 32 yayın ile gerçekleştiği görülmüştür. Bunu 2022 yılı 27 yayın ve 2020 yılı 24 yayın izlemiştir. Bu bulgu, araştırma alanındaki akademik görünürlüğün özellikle son yıllarda belirgin biçimde arttığını göstermektedir.

Doğrusal regresyon analizi bulguları, ilgili araştırma alanında yayın üretiminin yıllar içinde anlamlı, güçlü ve sürdürülebilir bir artış eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Zaman değişkeninin yayın sayısındaki değişimin yaklaşık %71'ini açıklaması, bibliyometrik çalışmalar açısından yüksek düzeyde bir açıklayıcılığa işaret etmektedir (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Yıllara göre yayın eğilim trendine ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları

Gösterge	**Değer**
Analiz dönemi	1994–2026
Analize dâhil edilen yayın yılı sayısı	31
Toplam yayın sayısı	376
Ortalama yayın sayısı	12,13
Standart sapma	9,57
Medyan yayın sayısı	10
Minimum yayın sayısı	1
Maksimum yayın sayısı	32
En yüksek yayın yılı	2025
Regresyon modeli	$y = 0{,}841x - 1678{,}90$
Standartlaştırılmamış katsayı β	0,841
%95 güven aralığı	0,636–1,046
Pearson korelasyon katsayısı, r	0,841
R^2	0,708
Düzeltilmiş R^2	0,698
p değeri	$p < 0{,}001$
Genel eğilim	Pozitif ve anlamlı artış

Tablo 4.3'te veri setinde bulunan yayınlara ilişkin genel bilgiler incelendiğinde, 1994–2026 yılları arasında 32 yıllık bir zaman dilimini kapsayan ve 87 farklı kaynakta (dergi, kitap vb.) yayımlanan toplam 376 yayını içermektedir. Yıllık büyüme oranının %6,71 olarak hesaplanması, alanın sürdürülebilir ve istikrarlı bir akademik genişleme sürecinde olduğuna işaret etmektedir. Yayınların ortalamasının 9,21 yıl olarak belirlenmesi, alan yazının görece güncel bir birikime dayandığını; yayın başına ortalama 19,04 atıf değerinin olması ise üretilen çalışmaların akademik topluluk tarafından kayda değer bir düzeyde referans gösterildiğini ortaya koymaktadır. Veri setinde toplam 13.258 referansın bulunması, incelenen çalışmaların geniş ve çok katmanlı bir bilimsel temel üzerine inşa edildiğini göstermektedir.

Yayın içeriklerine ilişkin analiz, araştırma alanının kavramsal zenginliğini yansıtan önemli bulgular sunmaktadır. Veri setinde 565 artı anahtar kelime (Keywords Plus) ve 1.171 yazar anahtar kelimesi (Author's Keywords) tespit edilmiştir. Yazar anahtar kelimelerinin artı anahtar kelimelerin yaklaşık iki katından fazla olması, araştırmacıların çalışmalarını tanımlarken geniş ve çeşitlenmiş bir terminolojik repertuara başvurduğuna; dolayısıyla alanın tematik çoğulculuk ve disiplinler arası geçirgenlik özelliği taşıdığına işaret etmektedir (Tablo 4.3).

Yazar profiline ilişkin bulgular incelendiğinde, 376 çalışmaya toplam 1,117 yazarın katkı sağladığı görülmektedir. Bu yazarlardan 54'ü yalnızca tek yazarlı çalışmalarda yer almış olup, veri setindeki 57 tek yazarlı toplam yayın sayısının %15,16'sını oluşturmaktadır. Bu oran araştırma alanında bireysel akademik üretimin varlığını sürdürmekle birlikte, çok yazarlı çalışmaların baskın bir norm haline geldiğini göstermektedir. Nitekim yayın başına ortalama 3,4 yazar sayısı, alanın ekip temelli ve iş birlikçi bir araştırma kültürüne evrildiğini teyit etmektedir. Uluslararası iş birliği oranının %22,87 düzeyinde seyretmesi ise araştırma alanının küresel ölçekte çok uluslu akademik ağlar üzerinden şekillendiğini, ancak bu oranın daha yüksek düzeylere taşınma potansiyeli barındırdığını ortaya koymaktadır (Tablo 4.3).

Yayın türleri açısından değerlendirildiğinde, veri setinin büyük çoğunluğunu 352 araştırma makalesi (%93,62) ve 24 derleme çalışması (%6,38) oluşturmaktadır. Araştırma makalelerinin ezici üstünlüğü, alanın ağırlıklı olarak özgün ampirik ve kuramsal katkılar üreten aktif bir araştırma sahası olduğunu göstermektedir. Derleme çalışmalarının görece düşük oranı ise alanın sentezleyici ve bütünleştirici çalışmalara duyduğu ihtiyacı işaret etmekte olup mevcut sistematik derlemenin alan yazındaki bu boşluğu doldurmaya yönelik kritik bir katkı sunma potansiyeli taşıdığını vurgulamaktadır (Tablo 4.3).

Araştırma kapsamında incelenen 376 çalışmanın dil dağılımı analiz edilmiştir. Çalışmaların büyük çoğunluğu (n=363; %96,54) İngilizce olarak yayımlanmıştır. İngilizce dışındaki dillerde üretilen çalışmalar toplam veri setinin %3,46'sını (n=13) oluşturmaktadır. Bu kategoride İspanyolca 4 çalışmayla (%1,06) en yüksek paya sahipken, Danca ve Norveççe 2'şer çalışmayla (%0,53) temsil edilmektedir. Fransızca, İtalyanca, Korece, Portekizce ve Türkçe dillerinin her birinde 1'er çalışma (%0,27) yer almaktadır. Toplam 9 farklı dilde yayın bulunması, araştırma alanının çok dilli bir coğrafi yayılım gösterdiğine işaret etmekle birlikte, İngilizce yayınların baskın oranı alandaki bilgi üretim ve dolaşım süreçlerinin, alandaki bilimsel üretimin ağırlıklı olarak İngilizce merkezli olduğunu ortaya koymaktadır (Tablo 4.4).

Tablo 4.3. Bibliyometrik analiz hakkında genel bilgiler

Açıklamalar	**Sonuçlar**
Yayınlara İlişkin Genel Bilgiler	
Zaman süreci	1994:2026
Kaynaklar (Dergiler, kitaplar, vb.)	87
Dökümanlar	376
Yıllık büyüme hızı (%)	6,71
Döküman ortalama yılı	9,21
Yayın başına ortalama atıf sayısı	19,04
Kaynaklar	13258
Döküman İçeriği	
Ek anahtar kelime sayısı	565
Yazar anahtar kelimeleri	1171
Yazarlar	
Yazar sayısı	1117
Tek yazarlı yayınların sayısı	54
Yazar işbirliği	
Tek yazarlı yayınlar	57
Çok yazarlı yayınlar	3,4
Uluslararası yazar işbirliği (%)	22,87
Döküman türü	
Araştırma	352
Derleme	24

Tablo 4.4. Yayınların yayınlandıkları dillere göre dağılımı (N=376)

Yabancı Diller	**Kayıt Sayısı**	**%**
İngilizce	363	96,543
İspanyolca	4	1,064
Danimarkaca	2	0,532
Norveçce	2	0,532
Fransızca	1	0,266
Italyanca	1	0,266
Korece	1	0,266
Portekizce	1	0,266
Türkçe	1	0,266

4.4. Alana En Fazla Katkı Sağlayan İlk 10 Yazar, Ülke, Kurum, Fon Desteği Sağlayan Kurum, Dergi

Araştırma kapsamında en fazla yayın üreten yazarların dağılımı incelendiğinde, Lindwall L. 12 çalışmayla (%3,19) ilk sırada yer almaktadır. Bunu Nåden D. 6

çalışmayla (%1,60) ve Blomberg AC. ile Mohammadi E. 5'er çalışmayla (%1,33) takip etmektedir. En üretken ilk üç yazarın İskandinav ülkelerindeki kurumlara bağlı olması, bu coğrafyanın araştırma alanındaki öncü konumuna işaret etmektedir.
Yayınların ülke bazında dağılımında ABD 69 çalışmayla (%18,35) en yüksek üretim hacmine sahip ülke olarak öne çıkmaktadır. İsveç 66 çalışmayla (%17,55) ABD'nin hemen ardından yer alırken, Norveç 43 çalışmayla (%11,44) üçüncü sırada konumlanmaktadır. İlk üç ülkenin toplam 178 çalışmayla veri setinin %47,34'ünü oluşturması, araştırma alanındaki bilgi üretiminin ağırlıklı olarak Kuzey Amerika ve İskandinav akademik çevreleri tarafından şekillendirildiğini ortaya koymaktadır.

Kurumsal düzeyde en yüksek yayın üretkenliği Karlstad University ve Oslo Metropolitan University'ye (OsloMet) ait olup her iki kurum 13'er çalışmayla (%3,46) ilk sırayı paylaşmaktadır. Åbo Akademi University ve Uppsala University ise 11'er çalışmayla (%2,93) üçüncü sırada yer almaktadır. En üretken kurumların tamamının İskandinav ülkelerinde konumlanması, yazar ve ülke bazındaki bulgularla tutarlılık göstermekte olup bu bölgenin araştırma alanında dominant bir akademik kümelenme oluşturduğunu teyit etmektedir.

Araştırmaların finansman kaynaklarına ilişkin dağılımda Uppsala Universitet Disciplinary Domain of Medicine and Pharmacy ile Uppsala University Faculty of Medicine 8'er çalışmayla (%2,13) en fazla fon desteği sağlayan kurumlar olarak belirlenmiştir. Nord University Faculty of Nursing and Health Sciences ve Tarbiat Modares University Faculty of Medical Sciences 7'şer çalışmayla (%1,86) bunları takip etmektedir. Fon sağlayan kurumların büyük çoğunluğunun tıp ve hemşirelik fakültelerine bağlı birimlerden oluşması, araştırma alanının finansman yapısının sağlık bilimleri disiplini içerisinde konumlandığını göstermektedir.

Yayınların dergi dağılımında Nursing Ethics 59 çalışmayla (%15,69) açık ara en fazla yayın barındıran dergi konumundadır. Journal of Advanced Nursing ve Journal of Clinical Nursing 23'er çalışmayla (%6,12) ikinci sırayı paylaşırken, Scandinavian Journal of Caring Sciences 22 çalışmayla (%5,85) üçüncü sırada yer almaktadır. Nursing Ethics dergisinin veri setinin yaklaşık altıda birini tek başına barındırması, bu derginin araştırma alanının temel yayın platformu işlevini üstlendiğini açık bir biçimde ortaya koymaktadır (Tablo 4.5).

4.5. En Çok Atıf Alan İlk 5 Yayın

Araştırma kapsamında incelenen 376 çalışma arasında en yüksek atıf sayısına ulaşan ilk üç yayın analiz edilmiştir. Veri setinde en fazla atıf alan çalışma, Haahr ve arkadaşları tarafından 2020 yılında Nursing Ethics dergisinde yayımlanan ve hemşirelerin etik ikilem deneyimlerini inceleyen derleme çalışmasıdır. Toplam 181 atıf ve yıllık ortalama 25,86 atıf değeriyle bu çalışma, hem kümülatif hem de yıllık atıf performansı açısından veri setinin en etkili yayını olarak öne çıkmaktadır. Yıllık ortalama atıf sayısının ikinci sıradaki çalışmanın yaklaşık üç katını aşması, söz konusu çalışmanın alanyazında referans niteliğinde bir kaynak olarak konumlandığını göstermektedir.

İkinci sırada, Rassin tarafından 2008 yılında Nursing Ethics dergisinde yayımlanan ve hemşirelerin mesleki ve kişisel değerlerini ele alan çalışma yer almaktadır. Toplam 157 atıf alan bu çalışmanın yıllık ortalama atıf sayısı 8,26 olarak hesaplanmıştır.

Üçüncü sırada ise Bolster ve Manias tarafından 2010 yılında International Journal of Nursing Studies dergisinde yayımlanan, akut hastane ortamında hemşire-hasta etkileşimlerini ilaç uygulamaları bağlamında nitel yöntemle inceleyen çalışma bulunmaktadır. Toplam 133 atıf ve yıllık ortalama 7,82 atıf değerine sahip bu çalışma, klinik uygulama odaklı araştırmalar arasında en yüksek akademik etkiyi oluşturan yayın olarak dikkat çekmektedir.

En çok atıf alan ilk üç çalışmanın ikisinin Nursing Ethics dergisinde yayımlanmış olması, bu derginin araştırma alanındaki merkezi konumunu dergi bazlı dağılım bulgularıyla tutarlı bir biçimde desteklemektedir. Ayrıca bu çalışmaların tematik olarak etik ikilemler, mesleki değerler ve hasta merkezli bakım gibi alanın temel kavramsal yapıtaşlarını ele alması, söz konusu konuların araştırma topluluğu tarafından öncelikli ilgi alanları olarak benimsendiğini ortaya koymaktadır (Tablo 4.6).

Tablo 4.5. Alana en fazla katkı sağlayan ilk 10 yazar, ülke, kurum, fon desteği sağlayan kurum, dergi

Yazar	Makale sayısı	Ülke	Makale sayısı	Kurum	Makale sayısı	Fon desteği sağlayan kurum	Makale sayısı	Dergi	Makale sayısı
Lindwall L	12	USA	69	Karlstad University	13	Uppsala Universitet Disciplinary Domain of Medicine and Pharmacy	8	Nursing Ethics	59
Nåden D	6	Sweden	66	Oslo Metropolitan University Oslomet	13	Uppsala University Faculty of Medicine	8	Journal of Advanced Nursing	23
Blomberg AC	5	Norway	43	Abo Akademi University	11	Nord University Faculty of Nursing and Health Sciences	7	Journal of Clinical Nursing	23
Mohammadi E	5	Australia	40	Uppsala University	11	Tarbiat Modares University Faculty of Medical Sciences	7	Scandinavian Journal of Caring Sciences	22
Stievano A	5	England	34	Nord University	9	Uppsala University Department of Public Health and Caring Sciences	7	BMC Nursing	19
Khademi M	4	Iran	25	Adelaide University	8	Sahlgrenska Academy	6	Nurse Education Today	19
Merkouris A	4	Finland	24	Tarbiat Modares University	8	Tehran University of Medical Sciences School of Nursing and Midwifery	5	Nursing Inquiry	10
Nyström L	4	Canada	19	Western Norway University of Applied Sciences	8	University of Turku Department of Nursing Science	5	International Nursing Review	8
Papastavrou E	4	Italy	18	Karolinska Institute	7	University of Turku Faculty of Medicine	5	Journal of Nursing Management	8
Skär L	4	Denmark	12	Linkoping University	7	Cyprus University of Technology Department of Nursing	4	Nursing Philosophy	8

Tablo 4.6. En çok atıf alan ilk 5 yayın (1994 -2026)

Sıra	Yayın	Yazar	Yıl	Dergi	Ortalama Atıf	Toplam Atıf
1	Nurses experiences of ethical dilemmas: A review	Haahr, A; Norlyk, A; (...); Dreyer, P	2020	Nursing Ethics	25.86	181
2	Nurses' professional and personal values	Rassin, M	2008	Nursing Ethics	8.26	157
3	Person-centred interactions between nurses and patients during medication activities in an acute hospital setting: Qualitative observation and interview study	Bolster, D and Manias, E	2010	International Journal of Nursing Studies	7.82	133
4	Dignity-enhancing nursing care: A foundational ethical framework	Gastmans, C	2013	Nursing Ethics	6.79	95
5	Teaching core nursing values	Fahrenwald, NL; Bassett, SD; (...); Winterboer, V	2005	Journal of Professional Nursing	4	88

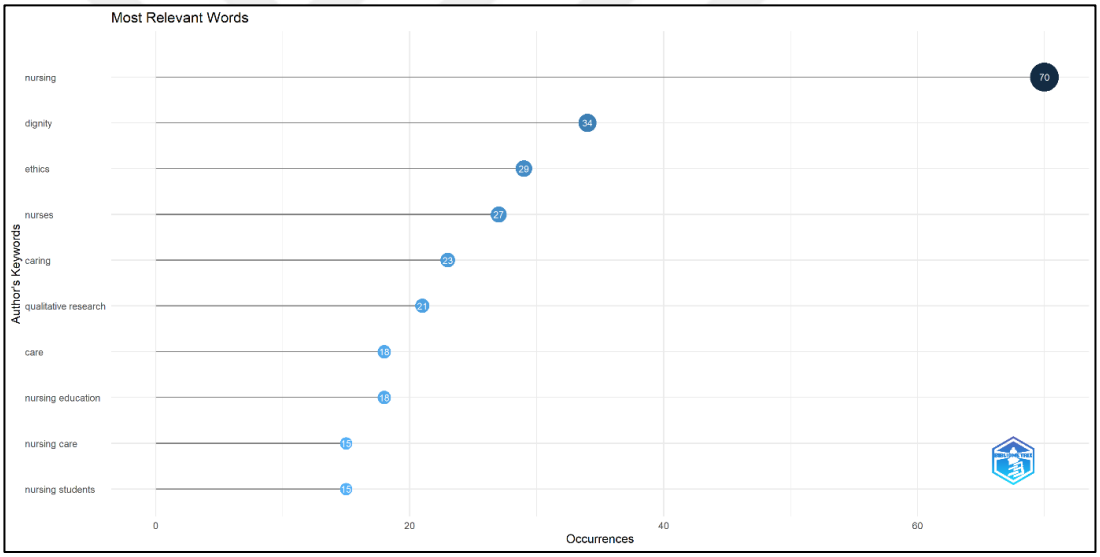
4.6. En Sık Kullanılan Yazar Anahtar Kelimeleri

Araştırma kapsamında incelenen 376 çalışmada toplam 1.171 yazar anahtar kelimesinin frekans dağılımı analiz edilmiştir. En yüksek frekansa sahip anahtar kelime 70 tekrarla "nursing" olarak belirlenmiştir. Bu kavramın ikinci sıradaki anahtar kelimenin iki katından fazla bir frekansa sahip olması, hemşirelik kavramının araştırma alanının temel çerçevesini oluşturduğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

İkinci sırada 34 tekrarla "dignity" anahtar kelimesi yer almaktadır. İnsan onurunun yüksek bir frekansla temsil edilmesi, onur kavramının hemşirelik araştırmalarında merkezi bir etik değer olarak ele alındığını ve alandaki çalışmaların önemli bir bölümünün bu kavram etrafında şekillendiğini göstermektedir. Üçüncü sırada 29 tekrarla "ethics" anahtar kelimesi bulunmakta olup "dignity" ile değerlendirildiğinde, araştırma alanının etik ve değer temelli bir perspektif üzerine güçlü biçimde konumlandığı anlaşılmaktadır.

Dördüncü ve beşinci sıralarda sırasıyla 27 tekrarla "nurses" ve 23 tekrarla "caring" anahtar kelimeleri yer almaktadır. Altıncı sırada 21 tekrarla "qualitative research" anahtar kelimesi yer almakta olup bu bulgu, araştırma alanında nitel araştırma

paradigmasının baskın bir metodolojik tercih olarak benimsendiğini desteklemektedir. Yedinci sırada 18 tekrarla "care" ve sekizinci sırada yine 18 tekrarla "nursing education" anahtar kelimeleri yer almaktadır. "Caring" kavramıyla birlikte değerlendirildiğinde bakım odaklı anahtar kelimelerin toplamda 41 tekrara ulaşması, bakım kavramının araştırma alanının en kapsamlı tematik bileşenlerinden birini oluşturduğunu teyit etmektedir. Hemşirelik eğitiminin yüksek frekansı ise mesleki değerlerin eğitim sürecindeki aktarımının araştırmacılar tarafından öncelikli bir konu olarak ele alındığına işaret etmektedir. Son olarak dokuzuncu sırada 15 tekrarla "nursing care" ve onuncu sırada yine 15 tekrarla "nursing students" anahtar kelimeleri bulunmaktadır. Hemşirelik bakımı ve hemşirelik öğrencilerinin ilk on anahtar kelime arasında yer alması, araştırma alanının hem klinik uygulama hem de mesleki eğitim boyutlarını kapsayan bütüncül bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3. En sık kullanılan anahtar kelimeler

4.7. Yazar Anahtar Kelimelerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında incelenen 376 çalışmada toplam 1.171 yazar anahtar kelimesi tespit edilmiş olup kelime bulutu analizi aracılığıyla anahtar kelimelerin frekans dağılımı görselleştirilmiştir. Kelime bulutunda en yüksek frekansa sahip ve görsel olarak en baskın anahtar kelime "nursing" olarak belirlenmiştir. Bu kavramın bulut içerisindeki belirgin büyüklüğü, araştırma alanının hemşirelik disiplini etrafında güçlü bir şekilde konumlandığını ortaya koymaktadır.

İkinci düzeyde "dignity" anahtar kelimesi yer almakta olup bu kavramın yüksek temsil düzeyi, insan onurunun hemşirelik araştırmalarındaki merkezi konumunu yansıtmaktadır. Üçüncü düzeyde "ethics" ve "qualitative research" anahtar kelimeleri yer almaktadır. Bunlara ek olarak "caring" kavramı da bu düzeyde görsel büyüklük açısından benzer bir temsil sergilemektedir.

Dördüncü düzeyde "caring", "nurses" ve "nursing education" anahtar kelimeleri belirgin biçimde temsil edilmektedir. Bakım kavramının hemşirelik mesleğinin özünü oluşturan bir değer olarak araştırmalarda sıklıkla ele alındığı; hemşirelik eğitiminin ise mesleki değerlerin aktarım sürecindeki kritik rolü nedeniyle önemli bir çalışma alanı olarak konumlandığı anlaşılmaktadır.

Beşinci düzeyde "phenomenology", "hermeneutics", "respect", "nurse-patient relationship" ve "human dignity" anahtar kelimeleri yer almaktadır. Fenomenoloji ve hermeneutik kavramlarının belirgin varlığı, araştırmacıların hemşirelik deneyimlerini derinlemesine anlamaya yönelik yorumlayıcı yaklaşımları tercih ettiğine işaret etmektedir. "Nurse-patient relationship" ve "respect" kavramlarının bu düzeyde temsil edilmesi ise hemşire-hasta etkileşiminin saygı temelli bir ilişki çerçevesinde incelendiğini desteklemektedir.

Altıncı düzeyde "nursing care", "patient safety", "professional values", "communication", "content analysis", "nursing students" ve "person-centred care" anahtar kelimeleri gözlemlenmektedir. Bu kavramların bir arada bulunması, araştırma alanının klinik uygulama, hasta güvenliği, mesleki değerler ve hasta merkezli bakım gibi çok boyutlu bir tematik yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Son olarak "mental health", "empathy", "leadership", "holistic care", "advocacy" ve "professional dignity" gibi anahtar kelimelerin kelime bulutunda görece küçük boyutlarda yer alması, bu konuların araştırma alanında mevcut olmakla birlikte henüz yeterli araştırma hacmine ulaşmadığını ve gelecek çalışmalar için potansiyel araştırma boşlukları olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır (Şekil 4.4).

Şekil 4.4. Yazar anahtar kelime bulutu

Araştırma kapsamında yazar anahtar kelimelerinin yıllara göre eğilim haritası (trend topics) analiz edilmiştir. Bu analiz, anahtar kelimelerin en yoğun kullanıldığı dönemleri ve araştırma alanındaki tematik dönüşümü kronolojik olarak ortaya koymaktadır.

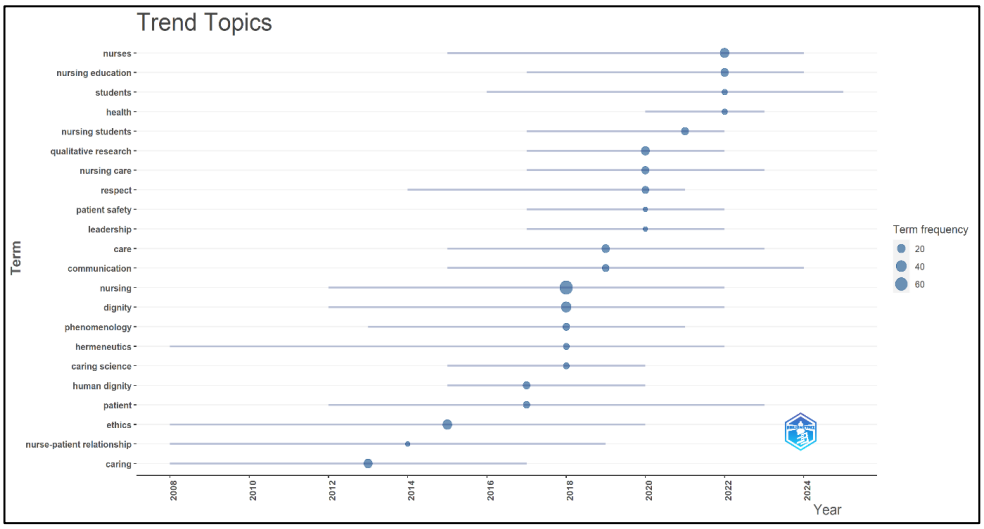
Erken dönemde (2013–2015) araştırma alanının kavramsal temellerini oluşturan anahtar kelimelerin öne çıktığı görülmektedir. "Caring" kavramı yaklaşık 2013 yılında yoğun kullanımıyla alanın en erken dönem odak noktasını oluşturmuştur. Bunu "nurse-patient relationship" ve "ethics" anahtar kelimeleri izlemiş olup bu bulgu, araştırma alanının başlangıç evresinde hemşire-hasta ilişkisi, bakım ve etik değerler gibi temel kavramsal yapıtaşları üzerine inşa edildiğini göstermektedir.

Orta dönemde (2016–2019) araştırma alanının hem kavramsal hem de metodolojik açıdan genişleme sürecine girdiği izlenmektedir. Bu dönemde "nursing" ve "dignity" anahtar kelimeleri yaklaşık 2017–2018 yıllarında en yüksek frekans değerlerine ulaşmıştır. "Nursing" kavramının bu dönemdeki baloncuk büyüklüğünün tüm anahtar kelimeler arasında en yüksek düzeyde olması, hemşirelik kavramının araştırma alanının en baskın terimi olarak bu evrede zirveye ulaştığını ortaya koymaktadır. Aynı dönemde "phenomenology", "hermeneutics" ve "caring science" gibi metodolojik ve kuramsal kavramların belirginleşmesi, araştırmacıların yorumlayıcı paradigma ve bakım bilimi çerçevesinde derinleşen çalışmalara yöneldiğine işaret etmektedir. "Human dignity", "patient" ve "ethics" anahtar kelimelerinin de bu dönemde

yoğunlaşması, onur ve etik kavramlarının çok boyutlu bir perspektifle ele alınmaya başladığını desteklemektedir.

Güncel dönemde (2020–2024) ise araştırma alanının belirgin bir tematik dönüşüm geçirdiği gözlemlenmektedir. "Nurses", "nursing education", "students", "health" ve "nursing students" anahtar kelimeleri 2020 sonrasında en yüksek frekans değerlerine ulaşmıştır. Bu kavramların öne çıkması, araştırma odağının kavramsal ve felsefi temelli çalışmalardan hemşirelik eğitimi, öğrenci deneyimleri ve sağlık odaklı uygulamalı araştırmalara doğru evrildiğini açık bir biçimde göstermektedir. "Qualitative research" anahtar kelimesinin bu dönemde de belirgin varlığını sürdürmesi, nitel araştırma paradigmasının dönemler arası süreklilik gösteren baskın bir metodolojik tercih olarak konumunu koruduğunu teyit etmektedir. Ayrıca "nursing care", "respect", "patient safety", "leadership", "care" ve "communication" gibi anahtar kelimelerin bu dönemde yoğunlaşması, araştırma alanının klinik uygulama, hasta güvenliği ve mesleki liderlik gibi pratiğe dönük konulara genişlediğini ortaya koymaktadır.

Trend analizi araştırma alanının üç aşamalı bir tematik evrim geçirdiğini göstermektedir: bakım etiği ve hemşire-hasta ilişkisi odaklı kurucu dönem, onur ve fenomenolojik yaklaşımların derinleştiği genişleme dönemi ve hemşirelik eğitimi ile klinik uygulamanın ön plana çıktığı güncel dönüşüm dönemidir (Şekil 4.5).

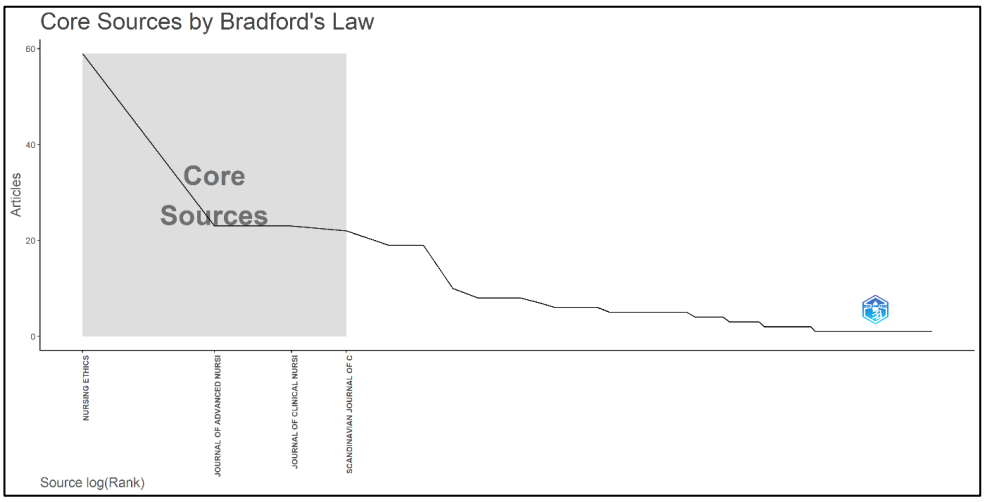
Şekil 4.5. Yıllara göre öne çıkan konuların trendi

4.8. Bradford Yasası Analizi Bulguları

Çalışmaya dahil edilen yayınların dergi dağılımı, Bradford Yasası çerçevesinde incelenmiştir. Bradford Yasası'na göre belirli bir alandaki literatür, az sayıda çekirdek dergide yoğunlaşmakta ve geri kalan yayınlar çok sayıda dergiye dağılmaktadır. Bu çalışmada elde edilen dağılım, Bradford Yasası'nın öngördüğü klasik azalan verimlilik örüntüsü ile uyumlu bulunmuştur.

Analiz sonucunda dört dergi çekirdek kaynak olarak belirlenmiştir. Bu dergiler arasında Nursing Ethics, yaklaşık 60 makale ile alandaki en üretken dergi konumundadır ve diğer çekirdek dergilerden belirgin biçimde ayrışmaktadır. Nursing Ethics dergisini sırasıyla Journal of Advanced Nursing ve Journal of Clinical Nursing izlemekte olup her iki dergi de yaklaşık 22-24 makale ile benzer üretkenlik düzeyine sahiptir. Çekirdek bölgenin sınırında yer alan Scandinavian Journal of Caring Sciences ise yaklaşık 20 makale ile dördüncü sırada bulunmaktadır.

Çekirdek bölgenin dışında kalan dergilerin makale sayıları hızla azalmaktadır. Bu dergilerin büyük çoğunluğu 10'un altında makale ile Alana katkıda bulunmuş olup grafikteki eğrinin kuyruk bölgesinde bir ile beş makale arasında değişen düşük üretkenlik düzeyleri gözlemlenmektedir. Bu bulgu, hemşirelik etiği alanındaki bilimsel üretimin belirli bir dergi kümesinde yoğunlaştığını ve söz konusu alanda sistematik literatür taraması gerçekleştirilirken bu çekirdek dergilere öncelik verilmesinin araştırmacılar için stratejik bir yaklaşım olacağını ortaya koymaktadır (Şekil 4.6).

Şekil 4.6. En etkili dergilerin dağılımı (Bradford's Yasası)

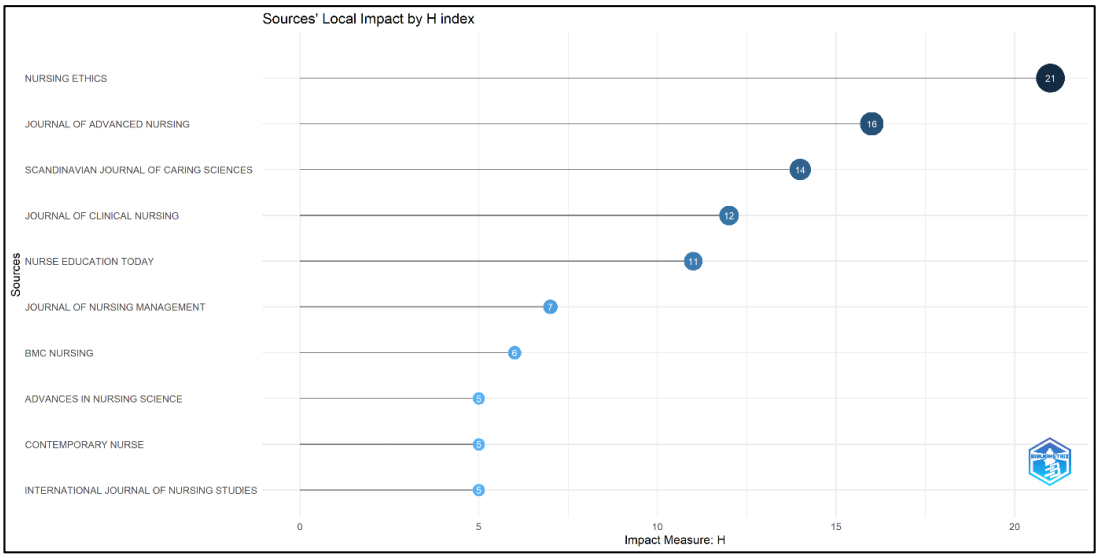
4.9. Kaynakların H-İndeksine Göre Yerel Etki Analizi Bulguları

Çalışma kapsamında, hemşirelik etiği alanına katkıda bulunan dergilerin yerel etki düzeyleri H-indeksi aracılığıyla değerlendirilmiştir. H-indeksi, bir dergide yayımlanan makalelerin hem üretkenlik hem de atıf etkisi açısından performansını yansıtan bütünleşik bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Analiz sonuçlarına göre Nursing Ethics dergisi, 21 H-indeks değeri ile alandaki en yüksek yerel etkiye sahip kaynak olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, söz konusu derginin yalnızca yayın sayısı bakımından değil, aynı zamanda atıf etkisi açısından da alanda baskın bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır. İkinci sırada 16 H-indeks değeri ile Journal of Advanced Nursing yer almakta olup bu dergiyi sırasıyla Scandinavian Journal of Caring Sciences (H=14) ve Journal of Clinical Nursing (H=12) izlemektedir. Bu dört derginin H-indeks değerlerinin 12 ve üzerinde olması, söz konusu dergilerin alandaki bilimsel söylemi şekillendiren temel kaynaklar olduğuna işaret etmektedir.

Orta düzey etki grubunda Nurse Education Today (H=11) ve Journal of Nursing Management (H=7) yer almaktadır. Nurse Education Today dergisinin nispeten yüksek H-indeks değeri, hemşirelik etiği konusunun eğitim boyutuyla da yoğun biçimde ilişkilendirildiğini düşündürmektedir. Alt etki grubunda ise BMC Nursing (H=6), Advances in Nursing Science (H=5), Contemporary Nurse (H=5) ve International Journal of Nursing Studies (H=5) dergileri bulunmaktadır. Bu dergilerin düşük H-indeks değerlerine sahip olması, söz konusu kaynakların daha sınırlı düzeyde Alana katkı sunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, H-indeksine dayalı yerel etki analizi bulguları Bradford Yasası analizi ile tutarlılık göstermekte ve hemşirelik etiği alanındaki bilimsel etkinin az sayıda çekirdek dergide yoğunlaştığını doğrulamaktadır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Dergilerin H indeksine göre etki gücü

4.10. Tematik Harita Analizi Bulguları

Hemşirelik etiği alanındaki araştırma temalarının yapısal konumlarını belirlemek amacıyla tematik harita analizi gerçekleştirilmiştir. Tematik harita, temaları merkezilik (relevance degree) ve yoğunluk (development degree) olmak üzere iki boyutlu bir düzlemde konumlandırarak dört kadrana ayırmaktadır: motor temalar, niş temalar, temel temalar ve gelişmekte olan veya gerileyen temalar.

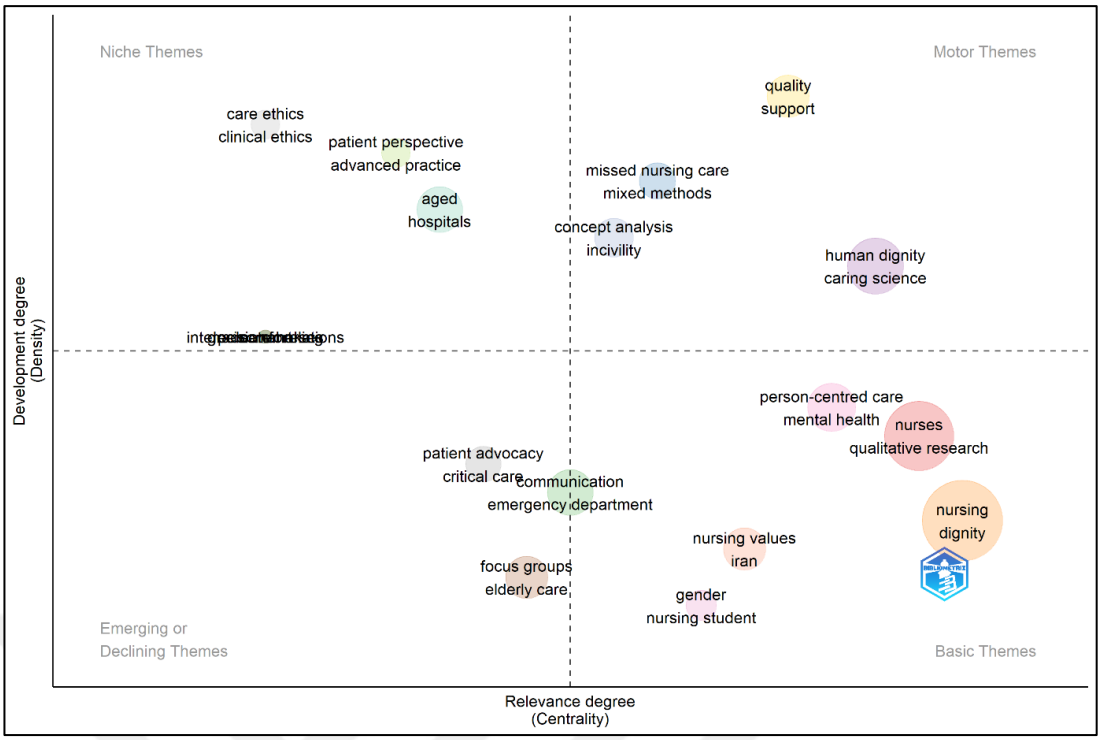
Sağ üst kadranda yer alan motor temalar, hem yüksek merkezilik hem de yüksek yoğunluk değerlerine sahip olup alanın itici gücünü oluşturmaktadır. Bu kadranda "quality–support", "human dignity–caring science", "missed nursing care–mixed methods" ve "concept analysis–incivility" temaları konumlanmaktadır. Bu temaların motor kadrandaki varlığı, hemşirelik etiği araştırmalarının bakım kalitesi, insan onuru, ihmal edilen hemşirelik bakımı ve nezaketsizlik gibi kavramlar etrafında olgunlaştığını ve güçlü bir araştırma ağı oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle "quality–support" temasının yüksek yoğunluk değeri, bu konudaki araştırmaların iç tutarlılığının güçlü olduğuna işaret etmektedir.

Sol üst kadranda konumlanan niş temalar, yüksek yoğunluğa ancak düşük merkeziliğe sahip olup alanın çevre konularını temsil etmektedir. Bu kadranda "care ethics–clinical ethics", "patient perspective–advanced practice" ve "aged–hospitals" temaları yer almaktadır. Söz konusu temaların kendi içinde gelişmiş bir araştırma yapısına sahip olmakla birlikte alanın genel ağıyla zayıf bağlantılar kurduğu anlaşılmaktadır. Bu

durum, klinik etik ve yaşlı bakımı gibi konuların belirli bir araştırmacı grubu tarafından derinlemesine çalışıldığını ancak ana akım hemşirelik etiği literatürü ile yeterince bütünleşmediğini düşündürmektedir.

Sağ alt kadranda yer alan temel temalar, yüksek merkezilik ancak düşük yoğunluk değerleriyle karakterize edilmektedir. Bu kadranda "nursing–dignity", "nurses–qualitative research", "person-centred care–mental health", "nursing values–Iran", "gender–nursing student" gibi temalar bulunmaktadır. Bu temaların yüksek merkeziliği, alanın temel yapı taşları olduğuna işaret etmekte; ancak düşük yoğunluk değerleri, söz konusu konulardaki araştırmaların henüz yeterince olgunlaşmadığını ve daha fazla derinleştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle "nursing–dignity" temasının büyük küme boyutu, onur kavramının hemşirelik etiği literatüründe merkezi ancak hâlâ gelişime açık bir araştırma alanı olduğunu göstermektedir. Ayrıca İran'ın bu kadranda belirgin biçimde yer alması, söz konusu ülkenin alana önemli düzeyde katkı sunduğunu ancak bu katkının kavramsal derinlik açısından henüz yeterli olgunluğa ulaşmadığını düşündürmektedir.

Sol alt kadranda konumlanan gelişmekte olan veya gerileyen temalar, hem düşük merkezilik hem de düşük yoğunluk değerlerine sahiptir. Bu kadranda "patient advocacy–critical care", "communication–emergency department", "focus groups–elderly care" ve "interprofessional relations" temaları yer almaktadır. Bu temalar ya alanda yeni ortaya çıkmakta olan araştırma konularını ya da zamanla önemini yitirmekte olan konuları temsil etmektedir. Hasta savunuculuğu ve acil servis iletişimi gibi temaların bu kadranda bulunması, söz konusu konuların hemşirelik etiği bağlamında henüz yeterince araştırılmadığına ve gelecekteki çalışmalar için potansiyel araştırma boşlukları oluşturduğuna işaret etmektedir (Şekil 4.8).

Şekil 4.8. Tematik haritalama

4.11. Evrim Analizi Bulguları

Hemşirelik etiği alanındaki araştırma temalarının zaman içindeki değişimini ve gelişimini incelemek amacıyla tematik evrim analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz, 1994-2026 yılları arasını kapsayan beş zaman dilimine ayrılarak yürütülmüştür.

Birinci dönem (1994-2012), alanın kuruluş ve temellenme aşamasını temsil etmektedir. Bu dönemde "nursing", "human dignity", "caring", "action research", "nurses" ve "qualitative research" temaları baskın konumda yer almaktadır. Ayrıca "patient" ve "suffering" temaları daha küçük ölçekli ancak belirgin temalar olarak dikkat çekmektedir. Bu dönemin tematik yapısı, hemşirelik etiği araştırmalarının başlangıçta genel hemşirelik kavramları, insan onuru ve bakım odaklı bir çerçevede şekillendiğini ve nitel araştırma yöntemlerinin alanda erken dönemden itibaren benimsendiğini ortaya koymaktadır.

İkinci dönem (2013-2016), alanın kavramsal olarak çeşitlenmeye başladığı bir geçiş dönemidir. Bu dönemde "caring" teması en büyük küme olarak öne çıkmakta ve birinci dönemdeki birçok temadan beslenmektedir. Bunun yanı sıra "caring science", "nurses", "students", "leadership", "midwifery", "nursing education" ve "nursing" temaları belirginleşmektedir. Özellikle "students", "leadership" ve "nursing education"

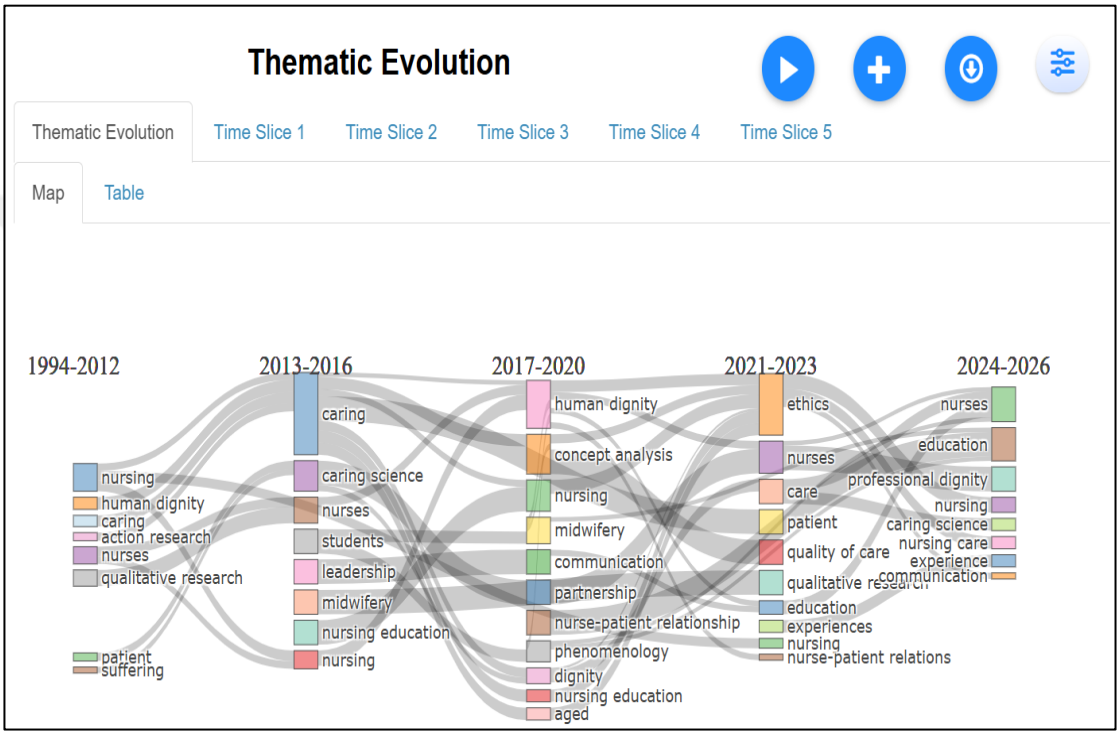
gibi temaların ortaya çıkması, hemşirelik etiği araştırmalarının bu dönemde eğitim ve liderlik boyutlarına genişlediğini göstermektedir. "Midwifery" temasının ilk kez bu dönemde görünür hale gelmesi ise ebelik etiğinin ayrı bir araştırma alanı olarak şekillenmeye başladığına işaret etmektedir.

Üçüncü dönem (2017-2020), alanın kavramsal derinlik kazandığı bir olgunlaşma dönemi olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde "human dignity" teması yeniden güçlü biçimde ön plana çıkmakta ve ikinci dönemdeki "caring" temasından doğrudan beslenmektedir. "Concept analysis", "nursing", "midwifery", "communication", "partnership", "nurse-patient relationship", "phenomenology", "dignity", "nursing education" ve "aged" temaları bu dönemin belirleyici konularını oluşturmaktadır. İlişki odaklı temaların yoğunlaşması, hemşirelik etiğinde hasta-hemşire ilişkisi, iletişim ve ortaklık kavramlarının merkezi bir konum kazandığını göstermektedir. Fenomenoloji temasının belirginleşmesi ise metodolojik yaklaşımlarda nitel araştırma geleneğinin derinleştiğine işaret etmektedir.

Dördüncü dönem (2021-2023), alanın tematik çeşitliliğinin en geniş düzeye ulaştığı bir dönemdir. "Ethics" teması bu dönemde baskın küme olarak ortaya çıkmakta ve önceki dönemlerin birçok temasını bünyesinde toplamaktadır. Bu dönemde ayrıca "nurses", "care", "patient", "quality of care", "qualitative research", "education", "experiences", "nursing" ve "nurse-patient relations" temaları yer almaktadır. "Quality of care" temasının ilk kez bu dönemde belirgin hale gelmesi, hemşirelik etiği araştırmalarının bakım kalitesi ile etik arasındaki ilişkiyi daha yoğun biçimde sorgulamaya başladığını düşündürmektedir.

Beşinci dönem (2024-2026), alanın güncel yönelimlerini yansıtmaktadır. Bu dönemde "nurses" ve "education" temaları en büyük kümeler olarak dikkat çekmektedir. Bunların yanı sıra "professional dignity", "nursing", "caring science", "nursing care", "experience", "communication" ve "nurse-patient relations" temaları yer almaktadır. "Professional dignity" temasının ilk kez bu dönemde ayrı bir tema olarak ortaya çıkması, onur kavramının hemşirelerin mesleki kimliği bağlamında yeniden ele alındığını göstermektedir. Ayrıca "education" temasının büyüklüğü, hemşirelik etiği eğitiminin güncel araştırma gündeminde giderek artan bir öneme sahip olduğuna işaret etmektedir.

Tematik evrim analizi bütüncül olarak değerlendirildiğinde, hemşirelik etiği alanının zaman içinde genel bakım ve onur kavramlarından daha spesifik ve uygulamaya yönelik temalara doğru evrildiği görülmektedir. İnsan onuru, bakım bilimi ve hasta-hemşire ilişkisi gibi temaların dönemler arasındaki güçlü bağlantıları, bu kavramların alanın süreklilik gösteren temel yapı taşları olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan eğitim, mesleki onur ve iletişim gibi temaların son dönemlerde belirginleşmesi, alanın gelecekteki araştırma yönelimlerine ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Tematik evrim analizi

4.12. İş birliği Ağı Analizi Bulguları

Hemşirelik etiği alanındaki araştırmacılar arasındaki işbirliği örüntülerini ortaya koymak amacıyla ortak yazarlık ağı analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz, hem ağ yapısı (network) hem de yoğunluk haritası (overlay) görselleştirmeleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Ağ analizi sonuçlarına göre hemşirelik etiği alanında birçok farklı araştırma kümesi (cluster) belirlenmiştir. Bu kümeler, birbirleriyle sınırlı düzeyde bağlantı kuran ve büyük ölçüde bağımsız çalışan araştırma gruplarını temsil etmektedir. Ağın genel yapısı, alandaki işbirliğinin merkezi ve bütünleşik bir yapıdan ziyade parçalı ve küme temelli bir örüntü sergilediğini ortaya koymaktadır.

Ağdaki en belirgin düğüm Lindwall L olup yazı tipi büyüklüğü ve düğüm boyutu itibarıyla alandaki en yüksek ortak yazarlık bağlantısına sahip araştırmacı konumundadır. Lindwall L, Naden D ve Blomberg AC ile güçlü işbirliği bağları kurmuş olup bu üç araştırmacı ağın merkezinde yoğun bir küme oluşturmaktadır. Bu kümenin çevresinde Deren B, Berg H, Nystrom M ve Alvsvag H gibi araştırmacılar yer almakta ve İskandinav kökenli bir araştırma geleneğinin varlığına işaret etmektedir.

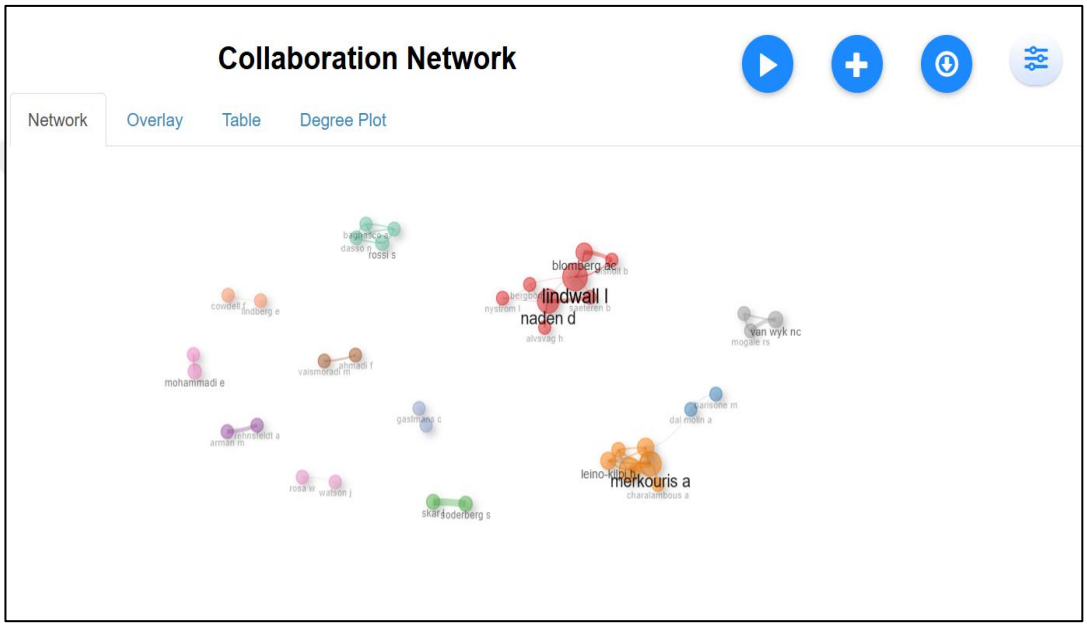
İkinci önemli küme, Merkouris A etrafında şekillenmektedir. Merkouris A, Leino-Kilpi H ve Charalambous A ile birlikte güçlü bir işbirliği ağı oluşturmuştur. Bu kümenin büyüklüğü ve yoğunluğu, söz konusu araştırma grubunun sürekli ve tutarlı bir biçimde Alana katkıda bulunduğunu göstermektedir. Yoğunluk haritasında bu kümenin bulunduğu bölgenin koyu kırmızı tonlarında görünmesi, grubun yüksek yayın ve atıf yoğunluğuna sahip olduğunu doğrulamaktadır.

Ağın sol bölgesinde Mohammadi E, Vaismoradi M ve Ahmadi F araştırmacılarından oluşan bir küme dikkat çekmektedir. Bu kümenin diğer kümelerden görece izole konumu, söz konusu araştırma grubunun İran kökenli bir araştırma geleneğini temsil ettiğini ve alandaki uluslararası işbirliği ağlarıyla sınırlı düzeyde bağlantı kurduğunu düşündürmektedir. Benzer şekilde Arman M ve Rehnsfeldt A ikilisi ile Rosa W ve Watson J ikilisi de küçük ölçekli ancak kendi içinde tutarlı işbirliği yapıları sergilemektedir.

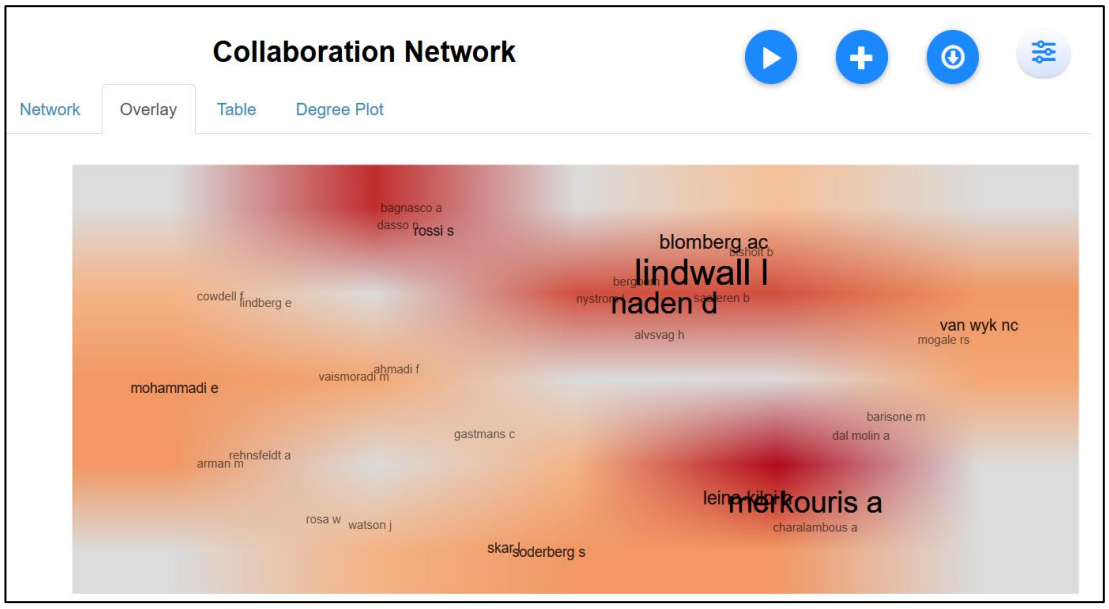
Ağın üst bölgesinde Bagnasco A, Dasso I ve Rossi S araştırmacılarından oluşan bir İtalyan kökenli küme yer almaktadır. Sağ tarafta ise Van Wyk NC ve Mogale RS ikilisi ile Barisone M ve Dal Molin A ikilisi daha küçük ve çevre konumundaki işbirliği gruplarını temsil etmektedir. Alt bölgede Skar L ve Soderberg S ile Gastmans C gibi araştırmacılar bağımsız veya küçük ölçekli işbirliği yapıları sergilemektedir.

Yoğunluk haritası (overlay) incelendiğinde, araştırma işbirliğinin coğrafi olarak belirli bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. En yoğun işbirliği bölgeleri koyu kırmızı tonlarla temsil edilmekte olup bu bölgeler başlıca iki odak noktasında kümelenmektedir: birincisi Lindwall L, Naden D ve Blomberg AC'nin yer aldığı İskandinav araştırma grubu, ikincisi ise Merkouris A ve Leino-Kilpi H'nin yer aldığı Güney Avrupa–Kuzey Avrupa araştırma grubudur. Haritanın çevre bölgelerinin açık

tonlarda kalması, bu alanlardaki araştırmacıların iş birliği yoğunluğunun nispeten düşük olduğunu göstermektedir. İş birliği ağı analizi, hemşirelik etiği alanındaki araştırma işbirliğinin büyük ölçüde ulusal veya bölgesel düzeyde gerçekleştiğini ve kümeler arası bağlantıların sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, alandaki uluslararası ve disiplinler arası işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Özellikle İskandinav ülkeleri kökenli araştırmacıların alandaki baskın konumu, hemşirelik etiği araştırmalarının coğrafi dağılımında bir dengesizliğin varlığını düşündürmektedir (Şekil 4.10, 4.11).

Şekil 4.10. İşbirliği ağı

Şekil 4.11. Birlikte oluşum ağı

4.13. En Üretken Yazarların Analizi Bulguları

Bibliyometrik analiz kapsamında, araştırma alanına en fazla katkı sağlayan yazarlar belgelendirme sayılarına göre değerlendirilmiştir (Ft<). Hemşirelik etiği alanındaki en üretken yazarları belirlemek amacıyla yazar üretkenlik analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda alanda en fazla yayın yapan ilk on yazar belirlenmiştir.

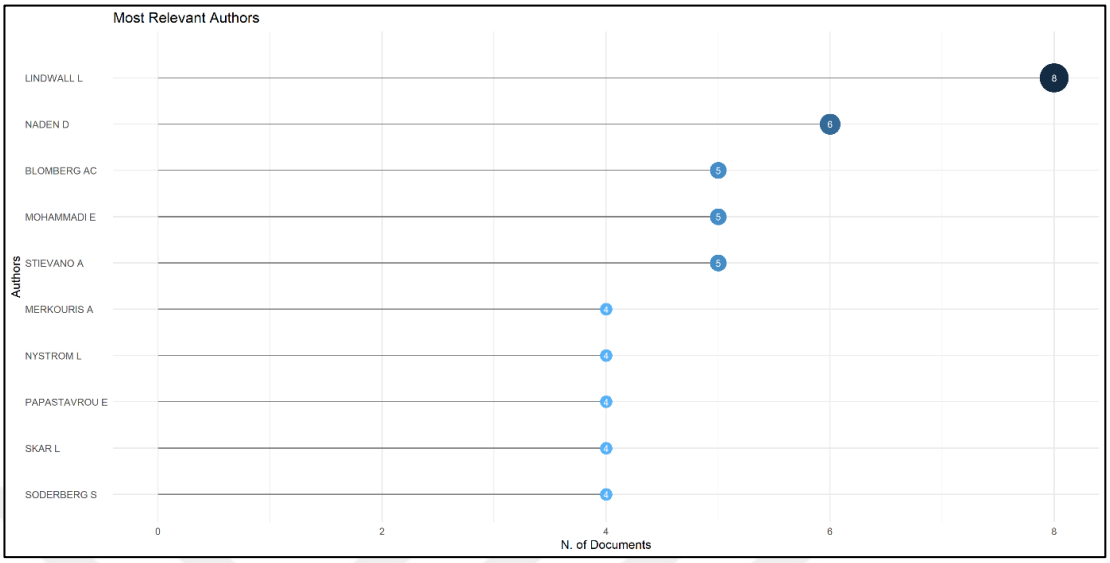
Lindwall L, sekiz yayın ile alandaki en üretken araştırmacı konumundadır. Bu bulgu, iş birliği ağı analizinde Lindwall L'nin merkezi konumunu destekler niteliktedir ve söz konusu araştırmacının hemşirelik etiği alanına hem nicel hem de yapısal açıdan öncü düzeyde katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. İkinci sırada altı yayın ile Naden D yer almaktadır. Bu iki araştırmacının birlikte alandaki en üretken ikiliyi oluşturması, iş birliği ağı analizinde aralarında tespit edilen güçlü ortak yazarlık bağıyla tutarlılık göstermektedir.

Üçüncü sırada beşer yayın ile Blomberg AC, Mohammadi E ve Stievano A yer almaktadır. Blomberg AC'nin bu konumdaki varlığı, Lindwall L ve Naden D ile birlikte oluşturdukları İskandinav araştırma kümesinin alandaki baskın rolünü pekiştirmektedir. Mohammadi E'nin beş yayınla bu grupta yer alması, İran kökenli araştırma geleneğinin alana kayda değer bir katkı sunduğunu doğrulamaktadır. Stievano A ise İtalyan araştırma geleneğini temsil eden önemli bir yazar olarak dikkat çekmektedir.

Dördüncü sırada dörder yayın ile Merkouris A, Nystrom L, Papastavrou E, Skar L ve Soderberg S yer almaktadır. Bu yazarların üretkenlik düzeyleri birbirine yakın olup alanın geniş bir araştırmacı tabanı tarafından beslendiğine işaret etmektedir. Merkouris A ve Papastavrou E'nin bu gruptaki varlığı, Güney Avrupa kökenli araştırmacıların alana tutarlı katkılarını yansıtmaktadır. Nystrom L, Skar L ve Soderberg S ise İskandinav araştırma geleneğinin alandaki yaygınlığını bir kez daha teyit etmektedir.

En üretken yazarların büyük çoğunluğunun İskandinav ülkelerinden olması, hemşirelik etiği araştırmalarında Kuzey Avrupa geleneğinin belirleyici bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. İlk on yazar arasında İskandinav kökenli araştırmacıların baskınlığı, daha önce gerçekleştirilen iş birliği ağı analizinin bulguları ile örtüşmekte ve alandaki coğrafi yoğunlaşmayı doğrulamaktadır. Bununla birlikte Mohammadi E ve Stievano A gibi farklı coğrafyalardan araştırmacıların da ilk on

arasında yer alması, alanın belirli düzeyde coğrafi çeşitliliğe sahip olduğunu göstermektedir (Şekil 4.12).

Şekil 4.12. En üretken yazarlar

4.14. Ülkeler Arası İş birliği Haritası Analizi Bulguları

Hemşirelik etiği alanındaki araştırmaların coğrafi dağılımını ve ülkeler arası iş birliği örüntülerini incelemek amacıyla ülke iş birliği haritası analizi gerçekleştirilmiştir. Haritada ülkelerin renk yoğunluğu yayın katkı düzeyini, ülkeler arasındaki bağlantı çizgileri ise uluslararası iş birliği ilişkilerini temsil etmektedir.

Harita incelendiğinde, hemşirelik etiği alanındaki bilimsel üretimin belirli coğrafi bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. En koyu renk tonlarıyla temsil edilen ve dolayısıyla alana en yüksek düzeyde katkı sunan ülkeler arasında Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İskandinav ülkeleri (İsveç, Norveç ve Finlandiya) ve Avustralya yer almaktadır. ABD'nin koyu mavi tonuyla haritadaki en belirgin ülke konumunda olması, söz konusu ülkenin hemşirelik etiği literatürüne en fazla yayınla katkıda bulunan ülkelerden biri olduğuna işaret etmektedir. İskandinav bölgesinin yoğun koyu mavi tonu ise daha önce gerçekleştirilen yazar üretkenlik ve iş birliği ağı analizlerinin bulgularıyla örtüşmekte ve bu bölgenin alandaki baskın konumunu doğrulamaktadır.

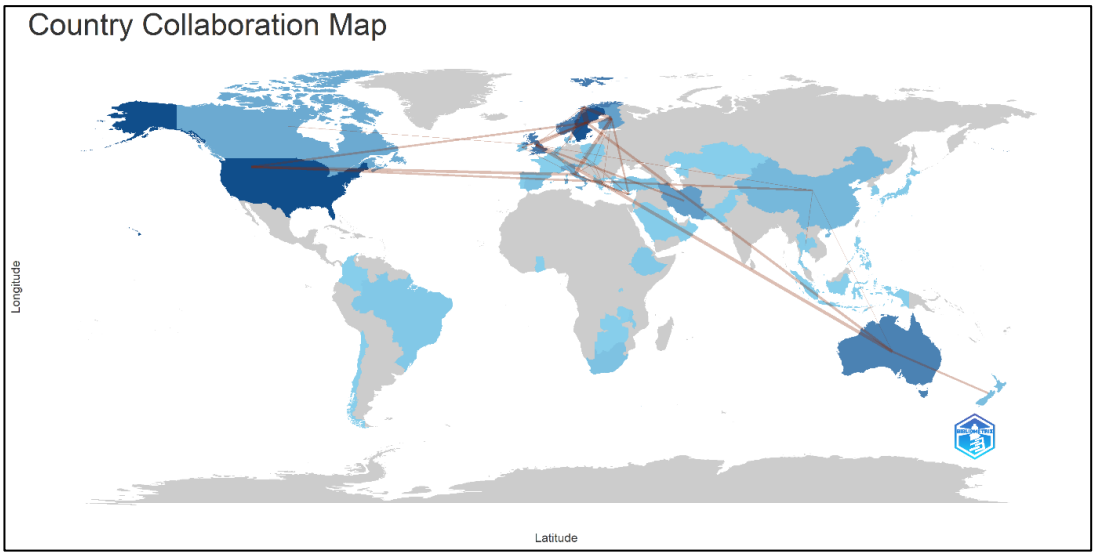
Avrupa kıtası, alanın en önemli bilimsel üretim merkezi olarak öne çıkmaktadır. İskandinav ülkelerinin yanı sıra Birleşik Krallık, İtalya, Almanya, Hollanda ve diğer Batı Avrupa ülkeleri açık ile orta tonlarda mavi renklerle temsil edilmekte olup bu ülkelerin alana belirli düzeyde katkı sunduğu anlaşılmaktadır. Doğu Avrupa

ülkelerinin ise nispeten açık tonlarda kalması, bu bölgedeki hemşirelik etiği araştırmalarının henüz yeterli düzeye ulaşmadığını düşündürmektedir.

Asya kıtasında İran, Çin ve Japonya gibi ülkelerin açık mavi tonlarla temsil edildiği görülmektedir. İran'ın haritadaki varlığı, tematik harita ve yazar üretkenlik analizlerinde tespit edilen İran kökenli araştırma geleneğiyle tutarlılık göstermektedir. Güney Amerika, Afrika ve Orta Asya bölgelerinin büyük ölçüde gri renkte kalması, bu bölgelerdeki hemşirelik etiği araştırmalarının son derece sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Ülkeler arası iş birliği bağlantıları incelendiğinde, en yoğun iş birliği ağının İskandinav ülkeleri merkez olmak üzere Avrupa içinde gerçekleştiği görülmektedir. İskandinav ülkelerinden ABD, Avustralya ve Asya ülkelerine uzanan bağlantı çizgileri, bu bölgenin uluslararası iş birliğinin ana düğüm noktası olduğunu göstermektedir. ABD ile Avrupa arasındaki güçlü bağlantılar, transatlantik araştırma iş birliğinin varlığına işaret etmektedir. Avustralya'nın hem Avrupa hem de Asya ülkeleriyle bağlantıları, bu ülkenin köprü işlevi gören bir araştırma merkezi konumunda olduğunu düşündürmektedir. Bununla birlikte bağlantı çizgilerinin büyük çoğunluğunun gelişmiş ülkeler arasında yoğunlaşması, gelişmekte olan ülkelerin uluslararası iş birliği ağlarına yeterince dahil edilemediğini ortaya koymaktadır.

Ülke iş birliği haritası analizi, hemşirelik etiği araştırmalarının coğrafi dağılımında önemli bir dengesizliğin mevcut olduğunu göstermektedir. Bilimsel üretim ve uluslararası iş birliği büyük ölçüde Kuzey Avrupa, Kuzey Amerika ve Avustralya'da yoğunlaşmakta olup Afrika, Güney Amerika ve Güneydoğu Asya gibi bölgelerde hemşirelik etiği araştırmalarının güçlendirilmesine yönelik stratejik girişimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu coğrafi dengesizlik, hemşirelik etiği kavramlarının farklı kültürel bağlamlarda yeterince incelenmediği ve alanın evrensel bir perspektiften hâlâ uzak olduğu şeklinde yorumlanabilir (Şekil 4.13).

Şekil 4.13. Ülkelerarası iş birliği haritası

4.15. Faktöriyel Analiz (Kavramsal Yapı) Bulguları

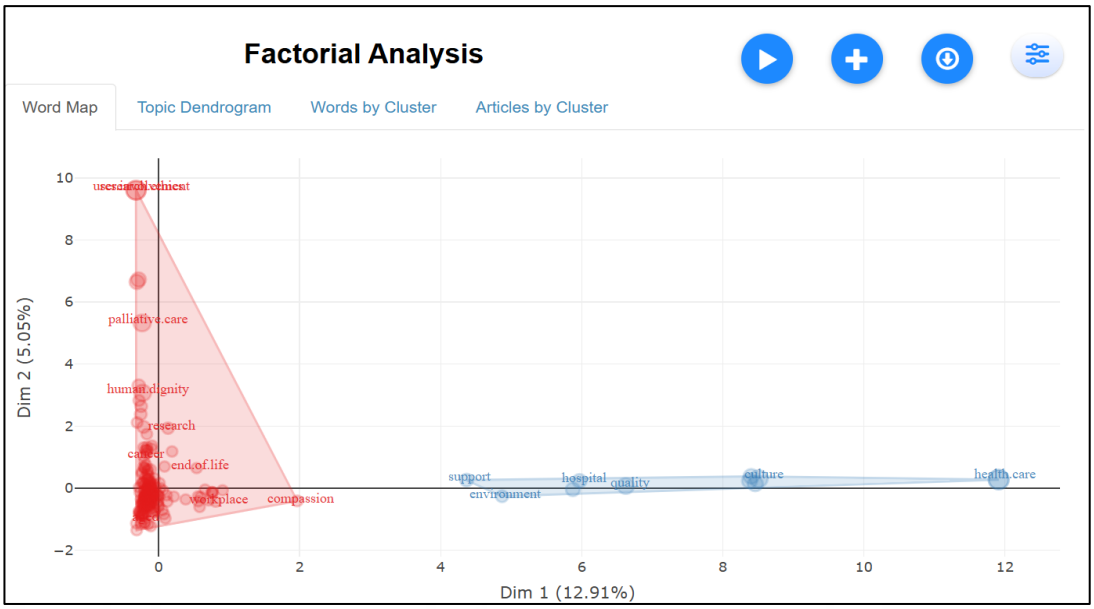
Hemşirelik etiği alanındaki kavramsal yapıyı ortaya koymak amacıyla çoklu uyum analizi (multiple correspondence analysis) temelinde faktöriyel analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen kelime haritası (word map), anahtar kelimelerin iki boyutlu bir düzlemde konumlandırılmasıyla alandaki kavramsal kümelenmeleri ve boyutları görselleştirmektedir. Birinci boyut (Dim 1) toplam varyansın %12,91'ini, ikinci boyut (Dim 2) ise %5,05'ini açıklamakta olup iki boyut birlikte toplam varyansın %17,96'sını temsil etmektedir.

Harita incelendiğinde iki belirgin kavramsal kümenin varlığı dikkat çekmektedir. Birinci küme, grafiğin sol tarafında kırmızı üçgen ile işaretlenmiş bölgede yoğunlaşmakta olup alanın temel ve çekirdek kavramlarını barındırmaktadır. Bu kümede "human dignity", "palliative care", "end of life", "cancer", "research", "workplace", "compassion" ve "user involvement" gibi kavramlar yer almaktadır. Bu kavramların birbirine yakın konumlanması, hemşirelik etiği araştırmalarının önemli bir bölümünün yaşam sonu bakım, onur, merhamet ve hasta katılımı gibi temalar etrafında bütünleşik bir kavramsal çerçeve oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle "user involvement" kavramının ikinci boyutta yüksek bir değere sahip olması, bu kavramın diğer çekirdek temalardan kısmen farklılaşan özgün bir araştırma perspektifini temsil ettiğine işaret etmektedir. "Palliative care" ve "human dignity" kavramlarının birbirine yakın konumlanması ise palyatif bakım bağlamında onur kavramının sıklıkla birlikte ele alındığını doğrulamaktadır.

İkinci küme, grafiğin sağ tarafında birinci boyut üzerinde yüksek pozitif değerlerle konumlanmaktadır. Bu kümede "support", "hospital", "quality", "environment", "culture" ve "health care" kavramları yer almakta olup bu kavramlar birinci kümedeki temalara kıyasla belirgin biçimde farklı bir kavramsal boyutu temsil etmektedir. Bu kümenin örgütsel ve sistemik bir perspektifi yansıttığı anlaşılmaktadır. "Culture" ve "health care" kavramlarının birinci boyutta en yüksek değerlere sahip olması, bu kavramların alanın diğer temalarından en fazla ayrışan konular olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, kültürel bağlam ve sağlık hizmetleri sistemi ile ilgili araştırmaların hemşirelik etiğinin bireysel ve klinik odaklı çekirdek temalarından kavramsal olarak uzaklaştığını düşündürmektedir.

İki küme arasındaki mesafe değerlendirildiğinde, hemşirelik etiği araştırmalarının kavramsal yapısında iki temel eksen olduğu sonucuna varılmaktadır. Birinci eksen, bireysel düzeyde etik deneyimleri (onur, merhamet, yaşam sonu bakım) ele alan araştırmalardan örgütsel ve sistemik düzeydeki etik konulara (kültür, kalite, çevre) doğru uzanan bir süreklilik oluşturmaktadır. İkinci eksen ise hasta katılımı ve araştırma yöntemleri gibi temaların farklılaşmasını yansıtmaktadır. Birinci kümedeki kavramların yoğun biçimde kümelenmesi, alandaki araştırmaların büyük çoğunluğunun bireysel ve klinik odaklı etik konulara yöneldiğini; ikinci kümedeki kavramların daha seyrek dağılımı ise örgütsel ve sistemik etik konularının henüz yeterince gelişmemiş bir araştırma alanı olarak kaldığını göstermektedir.

Faktöriyel analiz bulguları, hemşirelik etiği alanının kavramsal yapısının iki ana boyut etrafında örgütlendiğini ortaya koymaktadır: bireysel-klinik etik boyutu ve örgütsel-sistemik etik boyutu. Bu iki boyut arasındaki kavramsal mesafenin kapatılması ve bütünleşik araştırma çerçevelerinin geliştirilmesi, alanın kavramsal olgunluğunun artırılması açısından önem taşımaktadır (Şekil 4.14).

Şekil 4.14. Faktör analizi

4.16. En İlgili Kaynakların Analizi Bulguları

Hemşirelik etiği alanındaki yayınların dergi bazında dağılımını belirlemek amacıyla en ilgili kaynaklar analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda alanda en fazla yayın barındıran ilk on dergi belirlenmiştir.

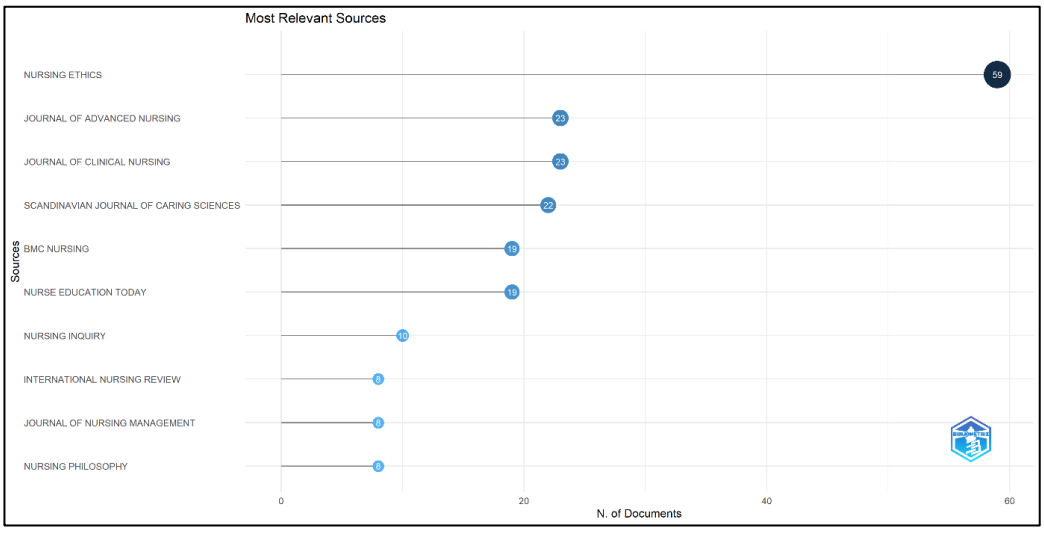
Nursing Ethics dergisi, 59 yayın ile alandaki açık ara en baskın kaynak konumundadır. Bu derginin ikinci sıradaki derginin yaklaşık 2,5 katı yayın barındırması, hemşirelik etiği araştırmalarının büyük ölçüde bu dergide yoğunlaştığını ve söz konusu derginin alanın birincil yayın organı işlevini üstlendiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, daha önce gerçekleştirilen Bradford Yasası ve H-indeksi analizlerinin sonuçlarıyla tam bir tutarlılık göstermektedir.

İkinci grupta Journal of Advanced Nursing (23 yayın), Journal of Clinical Nursing (23 yayın) ve Scandinavian Journal of Caring Sciences (22 yayın) birbirine yakın yayın sayılarıyla yer almaktadır. Bu üç derginin benzer üretkenlik düzeyine sahip olması, hemşirelik etiği araştırmalarının çekirdek dergiler arasında Nursing Ethics dışında görece dengeli bir dağılım sergilediğini göstermektedir. Journal of Advanced Nursing ve Journal of Clinical Nursing'in genel hemşirelik dergileri olmasına karşın bu denli yüksek sayıda hemşirelik etiği yayını barındırması, etik konularının genel hemşirelik literatüründe de önemli bir yer tuttuğuna işaret etmektedir.

Üçüncü grupta BMC Nursing ve Nurse Education Today dergileri 19'ar yayın ile eşit düzeyde katkı sunmaktadır. BMC Nursing'in açık erişimli bir dergi olarak bu konumdaki varlığı, hemşirelik etiği alanında açık erişim yayıncılığının giderek artan rolünü yansıtmaktadır. Nurse Education Today dergisinin ilk on arasında yer alması ise hemşirelik etiği konularının eğitim boyutuyla yoğun biçimde ilişkilendirildiğini doğrulamakta ve H-indeksi analizindeki bulgularla örtüşmektedir.

Dördüncü grupta Nursing Inquiry (10 yayın), International Nursing Review (8 yayın), Journal of Nursing Management (8 yayın) ve Nursing Philosophy (8 yayın) yer almaktadır. Bu dergilerin yayın sayılarının ilk gruptaki dergilere kıyasla belirgin biçimde düşük olması, Bradford Yasası'nın öngördüğü azalan verimlilik ilkesiyle uyumludur. Nursing Philosophy dergisinin bu grupta yer alması, hemşirelik etiğinin felsefi temellerine yönelik araştırmaların sınırlı ancak tutarlı bir yayın akışına sahip olduğunu düşündürmektedir. Journal of Nursing Management'ın varlığı ise etik konuların hemşirelik yönetimi perspektifinden de ele alındığını göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, en ilgili kaynaklar analizi hemşirelik etiği alanındaki yayın dağılımının belirgin bir asimetri sergilediğini ortaya koymaktadır. Nursing Ethics dergisinin baskın konumu, alanın kendi adını taşıyan uzmanlaşmış bir dergiye sahip olmasının doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte yayınların genel hemşirelik, eğitim, yönetim ve felsefe odaklı dergilere de dağılması, hemşirelik etiğinin disiplinler arası bir nitelik taşıdığını ve farklı alt alanlarda çalışan araştırmacılar tarafından ilgi gördüğünü ortaya koymaktadır (Şekil 4.15).

Şekil 4.15. En ilişkili kaynaklar

5. TARTIŞMA

Bu çalışma, 1994-2026 yılları arasında hemşirelik bakımında hasta onuruna yönelik yayınlanan 376 makalenin bibliyometrik analizini gerçekleştirerek alanın entelektüel yapısını, tematik evrimini ve işbirliği örüntülerini kapsamlı bir biçimde ortaya koymayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, hemşirelik bakımında hasta onurunun giderek artan akademik ilgiyle ele alınan, kavramsal olarak çeşitlenen ancak coğrafi ve metodolojik açıdan belirli dengesizlikler barındıran bir araştırma alanı olduğunu göstermektedir. Bulgular altı alt başlıkta tartışılmıştır:

5.1. Yayın Eğilimi ve Büyüme Dinamikleri

Araştırma bulgularına göre hemşirelik bakımında hasta onuruna yönelik yayın sayısında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir artış eğilimi tespit edilmiştir. Yıllık büyüme oranının %6,71 olarak hesaplanması, alanın sürdürülebilir bir akademik genişleme sürecinde olduğunu desteklemektedir. Bu bulgu, Liu ve ark. (2023)'nın hemşirelikte onur araştırmalarına yönelik bibliyometrik çalışmasında raporladıkları istikrarlı yayın artışıyla örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada 2011-2020 döneminde onur konulu hemşirelik yayınlarının sürekli bir artış sergilediği belirlenmiştir. Benzer biçimde, Li ve ark. (2024)'nın hemşirelerin ahlaki sıkıntısına ilişkin bibliyometrik analizinde de 2020 sonrasında yayın hacminde belirgin bir ivmelenme saptanmıştır. Bu paralellik, hemşirelik etiği ve değer temelli bakım konularının küresel ölçekte giderek artan bir akademik öncelik kazandığına işaret etmektedir.

Özellikle 2020-2025 döneminde gözlemlenen hızlı artış, COVID-19 pandemisinin hemşirelik etiği ve hasta onuru konularına yönelik araştırma ilgisini tetiklemiş olabileceğini düşündürmektedir. Bakhshiarab ve ark. (2024)'nın, pandemide COVID-19 hastalarının bakımında insan onuruna yönelik tehditleri inceleyen nitel çalışmasında, pandemi döneminde hastaların onurunu korumada ciddi güçlüklerle karşılaşıldığını ortaya konmuştur. Bu durum, araştırmacıları bu alanda daha fazla çalışma yapmaya yönlendirmiş olabilir.

5.2. Coğrafi Dağılım ve İskandinav Baskınlığı

Çalışmanın en dikkat çekici bulgularından biri, araştırma üretiminin coğrafi dağılımındaki belirgin dengesizliktir. ABD (69 makale), İsveç (66 makale) ve Norveç (43 makale) toplam yayınların yaklaşık %47'sini oluşturmaktadır. Kurumsal düzeyde

en üretken kurumların tamamının İskandinav ülkelerinde konumlanması ve en üretken yazarların büyük çoğunluğunun bu bölgeden olması, İskandinav araştırma geleneğinin alandaki baskın konumunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu bulgu, İskandinav sağlık sistemlerinin insan onuru, ihtiyaç ve dayanışma ilkelerini temel almasıyla açıklanabilir. Nitekim İsveç sağlık sisteminin temel ilkelerinin insan onuru, ihtiyaç ve dayanışma üzerine kurulu olduğu bilinmektedir (Anell ve ark., 2012). Lindwall ve Lohne (2021) tarafından gerçekleştirilen klinik uygulamada insan onuru araştırmalarına yönelik sistematik derlemede de bakım bilimi perspektifinden yürütülen çalışmaların büyük çoğunluğunun İskandinav kökenli olduğu belirlenmiştir.

Bununla birlikte, Afrika, Güney Amerika ve Güneydoğu Asya gibi bölgelerin araştırma haritasında son derece sınırlı temsil edilmesi önemli bir tartışma konusudur. Oysa bu bölgelerde hasta onuruna yönelik ihlallerin daha yaygın olduğu bilinmektedir. Kwame (2025) Gana'daki hemşire-hasta etkileşimlerinde hasta haklarını inceleyen etnografik çalışmasında, düşük kaynaklı ortamlarda hasta onurunun korunmasında ciddi güçlüklerle karşılaşıldığını vurgulamıştır. Benzer şekilde, Alkhaibari ve ark. (2023)'nın çalışması da bu bölgelerde hasta merkezli bakım araştırmalarının küresel kuzeye kıyasla oldukça sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Bu coğrafi dengesizlik, hemşirelik bakımında hasta onuru kavramının farklı kültürel bağlamlarda yeterince incelenmediği ve alanın evrensel bir perspektiften hâlâ uzak olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.3. Dergi Dağılımı ve Bradford Yasası

Bradford Yasası analizi, Nursing Ethics dergisinin 59 yayın ve 21 H-indeks değeriyle alandaki açık ara en baskın kaynak olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, Liu ve ark. (2023)'nın 2011-2020 dönemini kapsayan bibliyometrik çalışmasında Nursing Ethics dergisinin onur konusundaki en yaygın yayın platformu olarak belirlenmesiyle doğrudan örtüşmektedir. Huang ve Wei (2025)'nin hemşirelikte ahlaki cesaret konusundaki bibliyometrik analizinde de Nursing Ethics dergisinin en üretken kaynak olarak saptanması, söz konusu derginin hemşirelik etiğinin alt alanlarında da tutarlı bir baskınlık sergilediğini göstermektedir. Mezquita (2024)'nın hemşirelik biliminde bibliyometrinin kullanımına ilişkin kapsamlı içerik analizinde, hemşirelik etik dergilerinin alandaki araştırma yönelimlerini şekillendirmede kritik bir rol üstlendiği vurgulanmıştır.

5.4. Tematik Yapı ve Kavramsal Evrim

Tematik harita analizi, hemşirelik bakımında hasta onuru alanının motor temalarının bakım kalitesi, insan onuru, bakım bilimi ve nezaketsizlik kavramları etrafında şekillendiğini ortaya koymuştur. İnsan onurunun motor tema olarak konumlanması, Gastmans (2013)'ın onur artırıcı hemşirelik bakımı çerçevesinde önerdiği etik modelle tutarlıdır. Gastmans, hemşireliğin etik özünün, bir insanın savunmasızlığına yanıt olarak onurunu mümkün olduğunca korumak, sürdürmek ve geliştirmek amacıyla bakım sunmak olduğunu ileri sürmüştür. Bu çalışmadaki tematik bulgular, Gastmans'ın kuramsal çerçevesinin ampirik araştırmalarla desteklendiğini doğrulamaktadır.

Tematik evrim analizi, alanın üç aşamalı bir dönüşüm geçirdiğini göstermiştir: bakım etiği ve hemşire-hasta ilişkisi odaklı kurucu dönem (1994-2012), onur ve fenomenolojik yaklaşımların derinleştiği genişleme dönemi (2013-2020) ve hemşirelik eğitimi ile klinik uygulamanın ön plana çıktığı güncel dönüşüm dönemi (2021-2026). Son dönemde "professional dignity" temasının ayrı bir tema olarak ortaya çıkması özellikle dikkat çekicidir. Franco ve ark. (2024), hemşirelik öğrencilerinin onur kavramını öğrenme sürecini inceleyen çalışmalarında, onur kavramının öğrenilmesinin karmaşık ve çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu bulgu, eğitim temasının son dönemdeki belirginleşmesiyle örtüşmekte ve hemşirelik etiği eğitiminin araştırma gündemindeki artan önemini desteklemektedir.

Faktöriyel analiz bulguları, alandaki kavramsal yapının bireysel-klinik etik boyutu ve örgütsel-sistemik etik boyutu olmak üzere iki ana eksende örgütlendiğini göstermiştir. Bireysel düzeyde onur, merhamet ve yaşam sonu bakım konularının yoğun biçimde kümelenmesine karşın örgütsel düzeyde kültür, kalite ve çevre gibi konuların daha seyrek dağılım sergilemesi, sistemik yaklaşımların henüz yeterince gelişmediğine işaret etmektedir. Mema ve ark. (2025), hastanede yatan hastaların onur algısına ilişkin meta-sentez çalışmalarında, onurun yalnızca bireysel etkileşimlerle değil kurumsal yapılar ve politikalarla da şekillendiğini vurgulamışlardır. Bu nedenle, bireysel ve örgütsel düzeyler arasındaki kavramsal boşluğun kapatılması alanın olgunlaşması açısından kritik öneme sahiptir.

5.5. İşbirliği Örüntüleri ve Araştırma Kümeleri

İşbirliği ağı analizi, hemşirelik bakımında hasta onuru alanındaki araştırma işbirliğinin büyük ölçüde ulusal veya bölgesel düzeyde gerçekleştiğini ve kümeler arası bağlantıların sınırlı kaldığını ortaya koymuştur. Lindwall L'nin ağdaki merkezi konumu, Nåden D ve Blomberg AC ile güçlü işbirliği bağları ve bu araştırmacıların İskandinav bakım bilimi geleneğindeki öncü rolleriyle uyumludur. Lindwall ve Lohne (2021)'nin sistematik derlemesi, insan onuruna ilişkin bakım bilimi araştırmalarının ağırlıklı olarak İskandinav geleneğinden beslenen bir araştırmacı grubu tarafından yürütüldüğünü doğrulamaktadır. Uluslararası işbirliği oranının %22,87 düzeyinde kalması, alanın küresel ölçekte daha güçlü çok uluslu araştırma ağları oluşturma potansiyeli barındırdığını göstermektedir.

5.6. Metodolojik Eğilimler

Anahtar kelime analizinde "qualitative research", "phenomenology" ve "hermeneutics" kavramlarının belirgin varlığı, hemşirelik bakımında hasta onuru araştırmalarında nitel araştırma paradigmasının baskın bir metodolojik tercih olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, onur kavramının doğası gereği öznel, bağlama bağlı ve deneyimsel bir fenomen olmasıyla açıklanabilir. Nitekim Wong ve ark. (2025)'nın hemşirelerin etik ilkelere bağlılığını inceleyen nitel çalışmasında, hemşirelerin hasta onurunu koruma konusundaki deneyimlerinin ancak derinlemesine nitel yöntemlerle anlaşılabileceğini vurgulanmıştır. Bununla birlikte, nitel araştırmaların baskınlığı karma yöntem ve kantitatif çalışmaların görece sınırlı kaldığına işaret etmekte olup tematik haritada "missed nursing care-mixed methods" temasının motor kadrandaki varlığı, karma yöntem yaklaşımlarının gelecekte daha fazla benimsenmesi gerektiğini düşündürmektedir.

5.7. Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birincisi, veri toplama yalnızca WoSCC veri tabanından gerçekleştirilmiş olup Scopus, PubMed ve diğer veri tabanları dahil edilmemiştir. Bu durum, özellikle bölgesel dergilerde yayımlanan ve WoS'ta dizinlenmeyen çalışmaların analiz dışında kalmasına yol açmış olabilir. İkincisi, yalnızca İngilizce anahtar kelimelerle yapılan tarama, diğer dillerde yayımlanmış çalışmaların yeterince temsil edilmemesine neden olmuş olabilir. Üçüncüsü, 2026 yılına ait verilerin takvim yılı tamamlanmadan toplanması, bu yıla ilişkin yayın sayısının eksik kalmasına yol açmıştır. Son olarak, bibliyometrik analizin doğası

gereği yayınların içerik kalitesini değil nicel göstergelerini değerlendirdiği göz önünde bulundurulmalıdır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Çalışmanın temel sonuçları aşağıdaki şekilde özetlenmektedir:

- Hemşirelik bakımında hasta onuru alanındaki yayın üretimi yıllar içinde anlamlı, güçlü ve sürdürülebilir bir artış eğilimi sergilemekte olup özellikle 2020 sonrasında belirgin bir ivmelenme gözlemlenmektedir.
- Bilimsel üretim ve araştırma işbirliği büyük ölçüde İskandinav ülkeleri ve Kuzey Amerika'da yoğunlaşmakta olup Afrika, Güney Amerika ve Güneydoğu Asya gibi bölgeler araştırma haritasında son derece sınırlı temsil edilmektedir.
- Nursing Ethics dergisi hem yayın sayısı hem de atıf etkisi açısından alanın tartışmasız birincil yayın platformudur.
- Alan kavramsal olarak bireysel-klinik etik boyutundan örgütsel-sistemik etik boyutuna doğru genişlemekte; ancak bu iki boyut arasında belirgin bir kavramsal mesafe bulunmaktadır.
- Nitel araştırma paradigması alandaki baskın metodolojik tercih olmaya devam etmekte; karma yöntem yaklaşımları ise henüz yeterli düzeyde benimsenmemektedir.
- Tematik evrim bakım etiği odaklı kurucu dönemden hemşirelik eğitimi ve mesleki onur odaklı güncel döneme doğru üç aşamalı bir dönüşüm sergilemektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda öneriler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

6.2. Öneriler

6.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

Hemşirelik bakımında hasta onuru alanındaki coğrafi dengesizliğin giderilmesi amacıyla Afrika, Güney Amerika, Güneydoğu Asya ve Orta Doğu gibi düşük temsil edilen bölgelerde araştırma kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik uluslararası işbirliği programları geliştirilmelidir. Bu bölgelerdeki kültürel bağlamlarda hasta onurunun nasıl deneyimlendiğini ve korunduğunu inceleyen çok merkezli karşılaştırmalı çalışmalar planlanmalıdır.

Nitel araştırma paradigmasının baskınlığı göz önünde bulundurularak, karma yöntem tasarımlarının ve büyük ölçekli kantitatif çalışmaların teşvik edilmesi önerilmektedir. Özellikle hasta onurunun ölçülebilir boyutlarını değerlendiren geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının geliştirilmesi ve kültürler arası uyarlama çalışmalarının yürütülmesi, alanın kanıt tabanını güçlendirecektir.

Faktöriyel analizde belirlenen bireysel-klinik etik boyutu ile örgütsel-sistemik etik boyutu arasındaki kavramsal mesafenin kapatılmasına yönelik bütünleşik araştırma çerçeveleri geliştirilmelidir. Örgütsel kültür, sağlık politikaları ve sistem düzeyindeki faktörlerin hasta onuru üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar, alanın kavramsal olgunluğuna katkı sağlayacaktır.

Tematik haritanın sol alt kadranında konumlanan hasta savunuculuğu, acil servis iletişimi ve meslekler arası ilişkiler gibi gelişmekte olan veya gerileyen temaların araştırma gündemine alınması, alandaki boşlukların doldurulması açısından stratejik öneme sahiptir.

6.2.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Tematik evrim analizinde hemşirelik eğitiminin son dönemde en belirgin tema olarak ortaya çıkması, hemşirelik müfredatlarında onur kavramına yönelik sistematik eğitim içeriklerinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Simülasyon temelli öğrenme, reflektif uygulama ve vaka tartışmaları gibi aktif öğretim yöntemleri, hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılıklarını artırmada etkili stratejiler olarak değerlendirilebilir.

Sağlık kurumlarında hasta onurunu korumaya yönelik kurumsal politikaların ve standartların oluşturulması önerilmektedir. Bu bağlamda kurum kültürü, çalışma ortamı ve ekip dinamikleri gibi örgütsel faktörlerin hasta onuru üzerindeki etkisine ilişkin farkındalık artırıcı programlar geliştirilmelidir.

Hemşirelerin klinik uygulamada hasta onurunu koruma kapasitelerini güçlendirmek amacıyla sürekli mesleki gelişim programları tasarlanmalı ve bu programların etkinliği kanıta dayalı yöntemlerle değerlendirilmelidir.

6.2.3. Politikaya Yönelik Öneriler

Ulusal ve uluslararası düzeyde hemşirelik bakımında hasta onuruna ilişkin standartların geliştirilmesi ve bu standartların akreditasyon süreçlerine entegre

edilmesi önerilmektedir. Araştırma fonlama kuruluşlarının, düşük temsil edilen bölgelerdeki hemşirelik onuru araştırmalarına özel fonlar ayırması, alandaki coğrafi dengesizliğin giderilmesine katkı sağlayabilir.

Açık erişim yayıncılığın desteklenmesi, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki araştırmacıların hemşirelik etiği literatürüne hem erişimini hem de katkısını artıracaktır. BMC Nursing gibi açık erişimli dergilerin ilk on arasındaki konumu, bu yöndeki eğilimin zaten başladığını göstermektedir.

KAYNAKLAR

Açıkgöz, G. ve Baykal, Ü. (2023). Hemşireliğin mesleki rolleri ve özerkliğini destekleyen yasal düzenlemeler. İstanbul Kent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(1), 29-34.

Aksoy, N. (2015). Yanıklı hastada hemşirelik bakımının yönetimi. Selçuk Tıp Dergisi, 31(1), 47-51.

Alkhaibari, R. A., Smith-Merry, J., Forsyth, R., Raymundo, G. M. (2023). Patient-centered care in the Middle East and North African region: a systematic literature review. BMC Health Serv Res., 23(1), 135. https://doi.org/10.1186/s12913-023-09132-0.

Anell, A., Glenngård, A. H., & Merkur, S. (2012). Sweden: Health system review. Health Systems in Transition, 14(5), 1-159.

Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. Journal of Informetrics, 11(4), 959-975.

Aslancı, S. (2022). Araştırma sorgulamaya dayalı öğrenme: bibliyometrik bir analiz. Bilimsel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6(1), 1-25.

Bakhshiarab, A., Mardani Hamooleh, M., Salamat, A., Mirhosseini, S., & Abbasi, A. (2024). Nurses' perception of threats to human dignity in caring for patients with COVID-19: A qualitative study. Heliyon, 10(21), e39983. https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e39983

Baykara, Z.G. (2014). Hemşirelik bakımı kavramı. Türkiye Biyoetik Dergisi, 1(2), 92-99.

Börner, K., Chen, C., & Boyack, K. W. (2003). Visualizing knowledge domains. Annual Review of Information Science and Technology, 37(1), 179-255.

Bulut, A. ve Şengül H. (2024). Yoğun Bakım Ünitesi Onurlu Bakım Ölçeği'nin Türkçeye uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 40(2), 227-240.

Çakmakçı, H., Yıldız, S., Bektemür, G. ve Demir, M. (2016). Olgu sunumu: uzun süreli yatışlarda hemşirelik bakımı. Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni, 50(3), 244-250.

Cerit, B., Bilgin, N.Ç., Coşkun, S. ve Yorgun, S. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin bakıma ilişkin tutum ve davranışları. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(4), 727-733.

Chen, C. (2006). CiteSpace II: Detecting and visualizing emerging trends and transient patterns in scientific literature. Journal of the American Society for Information Science and Technology, 57(3), 359-377.

Çiğdem, A.G.K., Dikmen, A.U. ve Özkan, S. (2023). Bibliyometrik analize genel bir bakış. Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Dergisi, 4(3), 112-116.

Demir, S. ve Güven, D.Y. (2025). Cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin birey merkezli perioperatif hemşirelik bakımının incelenmesi. Yüksek İhtisas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(3), 72-77.

Düzgün, D., Yönt, G.H. ve Topçuoğlu, G.P. (2023). Yaşam sonu bakımda onurun korunması. Kastamonu Sağlık Akademi Dergisi, 8(3), 590-598.

Eraslan, Ş.S. ve Mumcu, N. (2023). Palyatif bakımda iyi ölüm ve yas sürecinde hemşirelik bakımı. Necmettin Erbakan Üniversitesi Genel Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(1), 77-87.

Ergezen, F.D. ve Kol, E. (2021). Karşılanamayan hemşirelik bakımı. Journal of Education and Research in Nursing, 18(4), 467-472.

Esen, M., Bellibas, M. S., & Gumus, S. (2020). The evolution of leadership research in higher education for two decades (1995-2014): A bibliometric and content analysis. International Journal of Leadership in Education, 23(3), 259-273. doi: 10.1080/13603124.2018.1508753

Eskimez, Z. (2019) Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışlarını algılamaları. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Franco, H., Caldeira, S., & Nunes, L. (2024). Explaining the process of learning about dignity by undergraduate nursing students: A grounded theory study. Nursing Ethics, 32(2), 498-513. https://doi.org/10.1177/09697330241265409

Gastmans, C. (2013). Dignity-enhancing nursing care: A foundational ethical framework. Nursing Ethics, 20(2), 142-149. https://doi.org/10.1177/0969733012473772

Gül, Ş. (2019). Bakım kavramı ışığında hemşirelik bakımı ve etkileyen faktörler. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(2), 129-134.

Guleria, D., & Kaur, G. (2021). Bibliometric analysis of ecopreneurship using VOSviewer and RStudio Bibliometrix, 1989–2019. Library Hi Tech, 1(24), 1001–1024. https://doi.org/10.1108/LHT-09-2020-0218

Hajbaghery, M.A. ve Aghajani, M. (2015). Patients dignity in nursing. Nursing Midwifery Studies, 4(1), 1-2.

Huang, M., & Wei, S. (2025). Moral courage of nursing: Bibliometric analysis. Nursing Ethics. https://doi.org/10.1177/09697330241277987

Karaca, A., & Durna, Z. (2018). Hemşirelik bakım kalitesi ve ilişkili faktörler. Sağlık ve Toplum, 28(2), 16-23.

Karadakovan, A. (2008). Hemşirelikte etik kodlar ve etik sorunlar. Nefroloji Hemşireliği Dergisi, Ocak-Nisan, 61-65.

Karagöz, B., Şeref, İ. (2019). Değerler Eğitimi Dergisi'nin bibliyometrik profili (2009-2018). Değerler Eğitimi Dergisi, 17(37), 219-246.

Karan, T., & Arslantaş, H. (2024). İç Hastalıkları Hemşireliği ve Bazı Alt Uzmanlık Alanlarında Etik İlkeler, Kodlar ve Standartlar. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 7(3), 903-915. https://doi.org/10.38108/ouhcd.1339577

Kennedy, G. (2016). The importance of patient dignity in care at the end of life. Ulster Medical Journal, 85(1), 45-48.

Kurt, D. ve Erol, Ö. (2023). İnmeli bir hastanın yaşam modeline göre hemşirelik bakımı: olgu sunumu. Sağlık ve Toplum Dergisi, 33(2), 214-221.

Kwame, A. (2025). Promoting patient rights in nursing care in Ghana through the Caring Space Model. Ghana Medical Journal, 59(3). https://doi.org/10.4314/gmj.v59i3.9

Li, X., Liu, X., Wang, F., Zhang, Y., Huang, J., Wang, J., & Zhou, X. (2024). Bibliometric analysis of nurses' moral distress research. Frontiers in Psychiatry, 15, 1504713. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2024.1504713

Lindwall, L., & Lohne, V. (2021). Human dignity research in clinical practice – a systematic literature review. Scandinavian Journal of Caring Sciences, 35(4), 1038-1049. https://doi.org/10.1111/scs.12922

Liu, Y., Li, X., Wang, Y., & Li, X. (2023). Dignity in nursing: A bibliometric and visual analysis of scientific publications. Scandinavian Journal of Caring Sciences, 37(1), 49-64. https://doi.org/10.1111/scs.13118

López-Robles, J. R., Cobo, M. J., Gutiérrez-Salcedo, M., Martínez-Sánchez, M. A., Gamboa-Rosales, N. K., & Herrera-Viedma, E. (2021). 30th anniversary of applied intelligence: A combination of bibliometrics and thematic analysis using SciMAT. Applied Intelligence, 51(9), 6547–6568. https://doi.org/10.1007/s10489-021-02584-z

Mema, A., Bressan, V., Stevanin, S., & Cadorin, L. (2025). The perception of dignity in the hospitalized patient: Findings from a meta-synthesis. Nursing Ethics, 32(1), 19-41. https://doi.org/10.1177/09697330241238339

Mersin, S. ve Kahraman, B.B. (2019). Yoğun bakım hastasının ve ailesinin onuruna saygı ve mahremiyet. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi, 23(1), 50-56.

Mezquita, A. (2024). The use of bibliometrics in nursing science: Topics, data sources and contributions to research and practice. Nursing Open, 11(9), e70036. https://doi.org/10.1002/nop2.70036

Mingers, J., & Leydesdorff, L. (2015). A review of theory and practice in scientometrics. European Journal of Operational Research, 246(1), 1-19.

Moral-Munoz, J.A., Herrera-Viedma, E., Santisteban-Espejo, A., Cobo, M.J. (2020). Sofware tools for conducting bibliyometric analysis in sience: An -up-to-date rewiew. El profesional de la informacion, 29(1), 273-289.

Özsoy, S. ve Dönmez, R. (2017). Hemşirelik mesleğinin ilk etik kodları: geçmişten günümüze hemşirelik andı. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 33(1), 91-102.

Ramos-Rincón, J. M., Pinargote-Celorio, H., Belinchón-Romero, I., & González-Alcaide, G. (2019). A snapshot of pneumonia research activity and collaboration patterns (2001–2015): A global bibliometric analysis. BMC Medical Research Methodology, 19(184), 1–17. https:// doi.org/10.1186/S12874-019-0819-4

Sayılır, N.S. (2024). Hasta haklarının hasta hakları yönetmeliğinde yer alan uygulama süreçleri açısından incelenmesi. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2, 241-278.

Serdaroğlu, K., Şenol, Y. ve Boysan, A. (2021). Hemşirelikte temel yetkinlikler kılavuzu. Sağlık Bakanlığı, Ankara.

Sott, M. K., Bender, M. S., Furstenau, L. B., Machado, L. M., Cobo, M. J., & Bragazzi, N. L. (2020). 100 years of scientific evolution of work and organizational psychology: A bibliometric network analysis from 1919 to 2019. Frontiers in Psychology, 11, 1–15. https://doi. org/10.3389/fpsyg.2020.598676

Taylan, S., Alan, S., & Kadıoğlu, S. (2012). Hemşirelik rolleri ve özerklik. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 14(3), 66-74.

Türk Dil Kurumu (2026). https://sozluk.gov.tr/ , Erişim Tarihi: 05.05.2026.

Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. Scientometrics, 84(2), 523-538.

Waltman, L., & Van Eck, N.J. (2013). A smart local moving algorithm for large-scale modularity-based community detection. The European Physical Journal B, 86(11), 1-14.

Wong, V., Hassan, N., Wong, Y. P., Chua, S. Y. N., Abdul Rahman, S., Mohamad, M. L., & Lim, S. (2025). Nurses' adherence to ethical principles-A qualitative study. Nursing Ethics. 32(4), 1162-1176. https://doi.org/10.1177/09697330241291159

Zamanzadeh, V., Babaei, N., Valizadeh, L. ve Avazeh, M. (2023). Human dignity of patients in nursing: A concept analysis. Indian Journal of Medical Ethics, 8(2), 108-115.

Zavadskas, E. K., Skibniewski, M. J., & Antucheviciene, J. (2014). Performance analysis of civil Engineering Journals based on the web of science® database. Archives of Civil and Mechanical Engineering, 14(4), 519–527. https://doi.org/10.1016/j.acme.2014. 05.008

Zhu, J., Song, L. J., Zhu, L., & Johnson, R. E. (2019). Visualizing the landscape and evolution of leadership research. The Leadership Quarterly, 30(2), 215–232. https://doi.org/10.1016/J.LEAQUA. 2018.06.003

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Gözde	**Uyruğu**	T.C.
Soyadı	ALKAN	**Tel no**	
Doğum tarihi		**e-posta**	

Eğitim Bilgileri

Mezun olduğu kurum		**Mezuniyet yılı**
Lise	Antalya 75. Yıl Cumhuriyet Lisesi	2002
Lisans	Akdeniz Üniversitesi	2006
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi	2023-2026
Doktora	-	

İş Deneyimi

Görevi	**Kurum**	**Süre (yıl-yıl)**
Hemşire	Özel Antalya Anadolu Hastanesi	4
Hemşire	SDÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesi	15
Hemşire	AÜ Tıp Fakültesi Hastanesi	1

Yabancı Dilleri	**Sınav türü**	**Puanı**

Proje Deneyimi

Proje Adı	**Destekleyen kurum**	**Süre (Yıl-Yıl)**

Burslar-Ödüller:

Yayınlar ve Bildiriler: